

Sprendimai, kuriuose nenustatyta Konvencijos pažeidimų *2018 m. sausio 1 d. duomenimis*

1. Sipavičius prieš Lietuvą (Nr. 49093/99), 2002-02-21,
2. Užkurėlienė ir kiti prieš Lietuvą (Nr. 62988/00), 2005-04-07,
3. Puzinas prieš Lietuvą (Nr. 63767/00), 2007-01-09,
4. Kuolelis, Bartoševičius ir Burokevičius prieš Lietuvą (Nr. 74357/01, 26764/02 ir 27434/02), 2008-02-19,
5. Milinienė prieš Lietuvą (Nr. 74355/01), 2008-06-24,
6. Leparskienė prieš Lietuvą (Nr. 4860/02), 2009-07-07,
7. Gineitienė prieš Lietuvą (Nr. 20739/05), 2010-07-27,
8. Varapnickaitė-Mažylienė prieš Lietuvą (Nr. 20376/05), 2012-01-17,
9. Silickienė prieš Lietuvą (Nr. 20496/02), 2012-04-10,
10. Liuiza prieš Lietuvą (Nr. 13472/06), 2012-07-31,
11. Dachnevič prieš Lietuvą (Nr. 41338/06), 2012-11-20,
12. Tautkus prieš Lietuvą (Nr. 29474/09), 2012-11-27,
13. Pauliukienė ir Pauliukas prieš Lietuvą (Nr. 18310/06), 2013-11-05,
14. Bogdel prieš Lietuvą (Nr. 41248/06), 2013-11-26,
15. Z.J. prieš Lietuvą (Nr. 60092/12), 2014-04-29,
16. Romankevič prieš Lietuvą (Nr. 25747/07), 2014-12-02,
17. Kardišauskas prieš Lietuvą (Nr. 62304/12), 2015-07-07,
18. Kudrevičius prieš Lietuvą (Nr. 37553/05), 2015-10-15 (Didžioji kolegija),
19. G.B. prieš Lietuvą (Nr. 36137/13), 2016-01-19,
20. Dungveckis prieš Lietuvą (Nr. 32106/08), 2016-04-12,
21. Bagdonavičius prieš Lietuvą (Nr. 41252/12), 2016-04-19,
22. Žekonienė prieš Lietuvą (Nr. 19536/14), 2016-07-12,
23. Gaina prieš Lietuvą (Nr. 42910/08), 2016-10-11,
24. Uspaskich prieš Lietuvą (Nr. 14737/08), 2016-12-20,
25. Liatukas prieš Lietuvą (Nr. 27376/11), 2017-01-24,
26. Paulikas prieš Lietuvą (Nr. 57435/09), 2017-01-24,
27. Šimaitienė prieš Lietuvą (Nr. 55056/10), 2017-02-21,
28. Valančienė prieš Lietuvą (Nr. 2657/10), 2017-04-18,
29. Lekavičienė prieš Lietuvą Nr. 48427/09), 2017 06 27
30. Jankauskas prieš Lietuvą (Nr. 2) (Nr. 50446/09), 2017 06 27
31. Mardosai prieš Lietuvą (Nr. 42434/15), 2017-07-11,
32. Bauras prieš Lietuvą (Nr. 56795/13), 2017-10-31.

Sipavičius prieš Lietuvą (peticijos Nr. 49093/99), 2002-02-21

Ši byla buvo susijusi su kaltinimų perkvalifikavimo vidaus teisėje faktų bei šio fakto teisėtumo klausimu pagal Konvencijos 6 str. Asmuo skundėsi, kad kaltinimų perkvalifikavimas pirmos instancijos teisme ir nuteisimas jo iš anksto neįspėjant dėl šio perkvalifikavimo pažeidė Konvencijos 6 str. 1 ir 3 dalis (teisės į teisingą teismą bei gynybos teisės žinoti apie kaltinimo pagrindus ir galimą jų teisinę kvalifikaciją pažeidimas, taip pat kliudymas tinkamai pasiruošti gynybai). Tačiau Teismas vienbalsiai nutarė, kad šiuo atveju valstybė nepažeidė Konvencijos 6 str. numatytų garantijų, nes visa teismo nagrinėjimo procedūra, įskaitant apeliacinę procedūrą, atitiko „teisingo bylos nagrinėjimo“ reikalavimą pagal Konvencijos 6 str., o pareiškėjas turėjo teisę ginčyti nuteisimą visais tiek faktiniais, tiek teisiniais aspektais Apeliaciniame teisme. Teismas peržiūrėjęs pareiškėjo skundą dėl kaltinimų perkvalifikavimo pabrėžė, kad be Apeliacinio teismo, pareiškėjas turėjo galimybę įgyvendinti savo gynybos teises ir Aukščiausiam Teismui.

Užkurėlienė ir kiti prieš Lietuvą (peticijos Nr. 62988/00), 2005 04 07

Keturi pareiškėjai: E. Užkurėlienė, A. Čyžius, P. Čyžius ir J. Čyžiūtė skundėsi Teismui, kad nuo 1991 m. jie negalėjo atkurti savo nuosavybės teisių. Teismas yra paskelbęs priimtina (žr. 2004 m. sausio 8 d. nutarimą) pareiškėjų skundo dalį dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. gegužės 22 d. nutarties, kuria Panevėžio apskrities viršininko administracija buvo įpareigota priimti sprendimą dėl jų nuosavybės teisių į tėvo turėtą žemės sklypą atkūrimo, neįvykdymo (Konvencijos 6 straipsnis ir 1 Protokolo 1 straipsnis). Kiti skundai (dėl sklypo nacionalizacijos, jo dalies paskyrimo trečiajam asmeniui teisėtumo) pripažinti nepriimtinais *ratione temporis*.

Ši byla savo faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis panaši į bylą *Jasiūnienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 41510/98), kurioje Teismas priėmė sprendimą, nustatydamas, kad buvo pažeistos pareiškėjos teisės, įtvirtintos Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisinį nagrinėjimą) ir 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga), nes vykdomosios valdžios institucijos neįvykdė teismo sprendimo atstatyti jos nuosavybės teises. Tačiau šioje byloje Teismas sutiko su Vyriausybės argumentais, jog kompetentingos Lietuvos valstybės institucijos ėmėsi reikiamų pastangų atkurti pareiškėjų nuosavybės teises ir nevilkino minėtos nutarties vykdymo.

Puzinas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 63767/00), 2007-01-09

Teismas nepripažino Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimo ir pareiškė, kad atskirai nenagrinės pareiškėjo skundų pagal Konvencijos 10 (saviraiškos laisvė) ir 11 (susirinkimų ir asociacijos laisvė) straipsnius.

Šioje byloje pareiškėjas skundėsi dėl Konvencijos 3, 6, 8, 10, 11, 13, 14 straipsnių bei 1 Protokolo 1 str. pažeidimų, teigdamas, kad drausminės nuobaudos jam paskyrimas už tai, kad pažeisdamas Pataisos darbų kodekso reikalavimus jis išsiuntė laišką su skundais dėl įkalinimo sąlygų bei tariamai neteisėtų pataisos įstaigos administracijos veiksmų dešimčiai adresatų, tarp jų ir žiniasklaidos atstovams, pažeidė minėtus Konvencijos straipsnius. Laiškas, be kita ko, buvo rašytas pareiškėjo vadovaujamos kalinių organizacijos vardu. 2005 m. gruodžio 13 d. Teismas priėmė nutarimą dėl priimtino, paskelbdamas priimtinais pareiškėjo skundus dėl Konvencijos 8, 10 ir 11 straipsnių, atmesdamas kitus pareiškėjo skundus.

Teismas pastebėjo, kad pareiškėjui skirta drausminė nuobauda už tai, kad jis pažeidė Pataisos darbų kodekso nuostatą siųsti laiškus tik per pataisos įstaigos administraciją, nebuvo griežto pobūdžio (draudimas gauti eilinių siuntinių ir vieną mėnesį pirkti maisto produktus). Teismas konstatavo, kad nors šios nuobaudos skyrimas ir apribojo Konvencijos 8 str. 1 d. įtvirtintą teisę į susirašinėjimo slaptumą, tačiau atitiko minėto straipsnio 2 dalyje numatytą teisėtumo kriterijų bei būtinumo demokratinėje visuomenėje reikalavimą – juo buvo siekiama teisėto tikslo užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams.

Teismas konstatavo, kad pareiškėjo skundai buvo tinkamai nagrinėjami Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, be to, pareiškėjas neįrodė, jog tikėtina baimė, kad jo laiškas bus cenzūruojamas, buvo pagrįsta priežastis nesilaikyti nustatytos laiškų siuntimo tvarkos. Teismas pažymėjo, kad Lietuvos institucijos šioje byloje neperžengė valstybei suteiktos Konvencijos aiškinimo laisvės ribų, o pareiškėjo teisės į susirašinėjimo slaptumą apribojimas buvo proporcingas ir būtinas demokratinėje visuomenėje.

Kuolelis, Bartoševičius ir Burokevičius prieš Lietuvą (peticijų Nr. 74357/01, 26764/02 ir 27434/02), 2008-02-19

Spręsdamas bylą iš esmės Teismas vertino, ar:

- baudžiamojo proceso trukmė pareiškėjų atžvilgiu atitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimą, numatytą Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą);
- pareiškėjų nuteisimas atitiko Konvencijos 7 str. (nėra bausmės be įstatymo), t.y. ar jie buvo nuteisti už veiksmus, kurie tuo metu buvo laikomi nusikaltimais pagal Lietuvos ar tarptautinę teisę;

- pareiškėjų nuteisimas atitiko Konvencijos 9 (minties, sąžinės ir religijos laisvė), 10 (saviraiškos laisvė) ir 11 (susirinkimų ir asociacijos laisvė) straipsnius, imant atskirai ir kartu su Konvencijos 14 str. (diskriminacijos uždraudimas), atsižvelgiant į pareiškėjų teiginius, jog bylai reikšmingu laikotarpiu jie negalėjo numatyti, kad komunistų partijos bei jai pavaldžių organizacijų veikla yra nusikalstamo pobūdžio.

Teismas pabrėžė, kad šioje byloje būtina remtis istorinėmis bei politinėmis aplinkybėmis, be to, atsižvelgti ir į įvykius iki Konvencijos įsigaliojimo Lietuvoje, t.y. iki 1995 m. birželio 20 d. Tai buvo būtina dėl to, jog pareiškėjai ne tik įrodinėjo, jog jie persekiojami už veikas, kurios jų padarymo metu nebuvo laikomos nusikaltimais, bet ir apskritai ginčijo Lietuvos nepriklausomybės praradimo bei jos atkūrimo aplinkybes. Pareiškėjai be kita ko teigė, kad jų veiksmai buvo teisėti pagal TSRS įstatymus, o nepriklausoma Lietuvos valstybė atsirado tik po 1991 m. rugpjūčio įvykių Lietuvą pripažinus pasaulio bendrijai.

Teismas pabrėžė, kad dar iki reikiamų Baudžiamojo kodekso pataisų 1990 m. lapkritį buvo aiškiai išreikšta naujos Lietuvos valdžios politinė valia, ir kad pareiškėjai, kaip politiniai vadovai, turėjo suprasti jų tolesnio dalyvavimo LKP/TSKP ir jos pagalbinių organizacijų veikloje, siekiant nuversti teisėtą valdžią, pasekmes. Teismas, padaręs išvadą, kad pareiškėjai buvo nuteisti už nusikaltimus, kurie buvo pakankamai aiškiai apibrėžti atkurtosios Lietuvos Respublikos įstatymuose, iš kurių net ir neturint specialaus teisinio išsilavinimo buvo įmanoma aiškiai suprasti ir numatyti jų nesilaikymo pasekmes, konstatavo, kad Konvencijos 7 str. nebuvo pažeistas.

Dėl pareiškėjų skundų, susijusių su tariamais Konvencijos 9, 10 ir 11 str. pažeidimais, imant atskirai ir kartu su Konvencijos 14 str., Teismas pastebėjo, kad net jei minėtos pareiškėjų teisės ir buvo apribotos, tokie apribojimai buvo numatyti įstatymo, jais buvo siekiama teisėtų tikslų ir jie buvo proporcingi. Teismo nuomone, nagrinėjant bylą iš esmės nenustatyta nei viena aplinkybė, kuri leistų teigti buvus minėtų Konvencijos straipsnių pažeidimus. Galiausiai Teismas pabrėžė, kad su pareiškėjais nebuvo elgiamasi diskriminuojančiai.

Išnagrinėjęs pareiškėjų skundus dėl tariamai pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės (Konvencijos 6 str.), Teismas nurodė, kad ši byla buvo aiškiai labai sudėtinga (ją sudarė daugiau nei 300 tomų, apklausta daugiau nei tūkstantis liudytojų, atlikta daugiau nei tūkstantis įvairių ekspertizių ir pan.), be to, nenustatyta, kad valstybės institucijos (prokuratūra, teismai ir pan.) veikė netinkamai, nepakankamai kruopščiai. Taigi Teismas padarė išvadą, kad Konvencijos 6 str. nebuvo pažeistas, t.y. bylos nagrinėjimo trukmė atitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimą.

Milininė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 74355/01), 2008-06-24

Teismas nepripažino Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą teismą) pažeidimo.

Pastebėtina, kad 2008 m. vasario 5 d. Teismo Didžioji kolegija paskelbė sprendimą byloje *Ramanauskas prieš Lietuvą*, kuriame apibendrina savo praktiką bylose dėl panašių į nusikalstamos veikos imitavimo modelį priemonių taikymo. Kitų panašių bylų nagrinėjimas belaukiant Didžiosios kolegijos sprendimo buvo sustabdytas. Kaip jau buvo skelbta, 2008 m. gegužės 20 d. Teismas priėmė nutarimą dėl priimtumo byloje *Lenkauskienė prieš Lietuvą*, kuriuo pareiškėjos skundą pripažino nepriimtiniu. Šioje byloje Teismas, jau sprenddamas bylą iš esmės, dar kartą grįžo prie priimtumo klausimo, nes anksčiau, 2005 m. lapkričio 3 d. nutarimu, tą patį skundą buvo pripažinęs priimtiniu (pareiškėja buvo teisiamą už dokumentų siekiant sudaryti sąlygas išvykimui į užsienį klastojimą).

Byloje *Milininė prieš Lietuvą* nutarimas dėl priimtumo buvo priimtas dar 2005 m. balandžio 26 d. Pareiškėja, anksčiau dirbusi teisėja, skundėsi dėl Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimo, teigdama, kad ji buvo išprovokuota padaryti nusikaltimą (kyšio paėmimą) ir dėl to neteisingai nuteista. Pareiškėja buvo kaltinama per tris kartus iš privataus asmens paėmusi 10 500 JAV dolerių naujam automobiliui įsigyti, už tai parengusi ir priėmusi iš privataus asmens civilinį ieškinį, pažadėdama jam palankų rezultatą - paskelbti niekiniu jo nuosavybės aukcioną, ir bandymu papirkti teisėjus. Pareiškėja skundėsi Teismui, kad jos teisė į teisingą teismą buvo pažeista dėl pažeidžiant

nacionalinę teisę prieš ją sankcionuoto ir panaudoto nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio. Pareiškėja taip pat teigė, kad pirminė informacija, kurią institucijoms pateikė jos pažįstamas privatus asmuo, nebuvo pakankama įtarti ją ketinant paimti kyšį, ir modelio sankcionavimas esą pasitarnavęs sukurti naujo nusikaltimo įrodymus, o ne iširti nusikaltimą, kurį ji buvo linkusi padaryti. Todėl ji esą buvusi privataus asmens ir institucijų išprovokuota padaryti nusikaltimą, o nacionaliniai teismai tinkamai neišnagrinėjo klausimo dėl institucijų atsakomybės už jos atžvilgiu įvykdytą provokaciją.

Teismas rėmėsi savo sprendimu byloje *Ramanauskas prieš Lietuvą*, kuriame išdėstė provokacijos kaip Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimo sąvoką atskirdamas ją nuo teisėtų slaptų metodų panaudojimo ikiteisminiame tyrime, kurių atžvilgiu privalo būti atitinkamos garantijos piktnaudžiavimui išvengti. Teismas konstatavo, kad, vadovaujantis Konvencijos 6 str. 1 d., jo pareiga yra išnagrinėti nacionalinių teismų ginčijamos provokacijos vertinimo kokybę ir garantuoti, kad teismai tinkamai užtikrino kaltinamojo gynybos, ypač rungtyniško proceso ir šalių lygybės, teises.

Teismas, vertindamas, ar šioje byloje pareigūnai vykdė „iš esmės pasyvų baudžiamosios veikos tyrimą“, atsižvelgė į tai, kad šioje byloje iniciatyva priklausė privačiam asmeniui, kuris, supratęs, kad pareiškėja reikalautų kyšio už palankų rezultatą jo byloje, apskundė tai pareigūnams. Pareigūnai kreipėsi į generalinio prokuroro pavaduotoją, kuris sankcionavo nusikalstamą veiką imituojantį elgesio modelį, suteikiantį minėtam privačiam asmeniui imunitetą nuo baudžiamojo persekiojimo mainais už įrodymų užtikrinimą. Atsižvelgiant į tai, kad privatus asmuo turėjo pareigūnų leidimą teikti finansinius pasiūlymus pareiškėjai bei pareigūnų duotą techninę įrangą įrašyti jų pokalbius, yra aišku, kad pareigūnai darė poveikį įvykiams. Tačiau, atsižvelgiant į pareigūnų pareigą tikrinti skundus dėl nusikaltimų bei į būtinumą užkirsti kelią teismų korupcijos žalingam poveikiui teisės viršenybei demokratinėje visuomenėje, Teismas nemano, kad pareigūnai piktnaudžiavo. Ne pareigūnų veiksmai, o privataus asmens ir pareiškėjos elgesys buvo lemiamas veiksnys. Teismas pripažino, kad atsižvelgus į viską pareigūnai „prisijungė“ prie nusikalstamos veikos, o ne ją inicijavo. Dėl to pareigūnų veiksmai nepripažintini provokuojančių agentų (pranc. *agents provocateurs*) veikla, pažeidžiančia Konvencijos 6 str. 1 d.

Teismas pažymėjo, kad pripažinti, jog buvo laikytasi Konvencijos 6 str. 1 d. galima tik tada, jei pareiškėja turėjo galimybę veiksmingai skųstis dėl provokacijos. Teismas šiuo požiūriu konstatavo, kad pareiškėja turėjo galimybę nacionaliniams teismams pateikti įrodymus dėl provokacijos, ir teismai priėmė pagrįstą sprendimą, ypač Aukščiausiasis Teismas, atmesdamas pareiškėjos kasacinį skundą. Teismas nurodė, kad buvo aiškus pagrindas pradėti tyrimą, kai privatus asmuo kreipėsi į pareigūnus. Modelis buvo teisėtai sukonstruotas ir panaudotas. Be to, jis buvo tinkamai prižiūrimas prokuratūros, nepaisant to, kad teisminė priežiūra tokiai slaptai tyrimo sistemai būtų buvusi tinkamesnė.

Atsižvelgdamas į visas aplinkybes, Teismas vieningai konstatavo, kad Konvencijos 6 str. 1 d. nebuvo pažeista.

Leparskienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 4860/02), 2009-07-07

Sprenddamas dėl bylos esmės Teismas atskirai nagrinėjo Konvencijos 2 str. materialųjį ir procesinį aspektus. Visų pirma Teismas pripažino Vyriausybės teisę vėl kelti klausimą dėl teisinių gynybos priemonių panaudojimo. Įvertinęs galimybės reikalauti neturtinės žalos atlyginimo už pareiškėjos sūnaus mirtį veiksmingumą tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu, Teismas konstatavo, kad pareiškėja turėjo veiksmingą galimybę reikalauti žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka. Kadangi pareiškėja šia galimybe nepasinaudojo, Teismas, palaikydamas Vyriausybės išankstinį prieštaravimą dėl teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, nusprendė, jog negali spręsti dėl Konvencijos 2 str. materialiojo pažeidimo aspekto, t.y. vertinti pareiškėjos sūnaus gyvybės atėmimo teisėtumo bei proporcingumo. Čia pat Teismas pastebėjo, kad vidaus teismai pripažino nebuvus

absoliutaus būtinumo policijos pareigūnui naudoti mirtį keliančią jėgą (taip, kaip ji buvo panaudota), pareigūnas už tai buvo nuteistas.

Spręsdamas, ar valstybė tinkamai įvykdė procesinę pozityvią pareigą atlikti veiksmingą mirtinos jėgos panaudojimo teisėtumo vertinimą ir nuteisti kaltus asmenis, jei tokie buvo, Teismas atkreipė dėmesį, jog prokuroras savo iniciatyva pradėjo tyrimą tą pačią dieną po incidento, taip pat neatidėliojant buvo atliekami ir kiti būtini tyrimo veiksmai, neužtruko ir teisminis bylos nagrinėjimas. Atsižvelgiant į pareiškėjos teisę būti įtrauktai į procesą, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjai buvo suteiktas nukentėjusiosios statusas, jai buvo suteikta galimybė dalyvauti ir bylos tyrime, ir teisiniame nagrinėjime. Teismas pripažino tyrimą buvus tinkamu bei veiksmingu, nes jis leido nustatyti pareiškėjos sūnaus mirties priežastis bei atsakingą asmenį.

Nagrinėdamas pareiškėjos teiginius, jog policijos pareigūnui buvo skirta neadekvati, t.y., per švelni bausmė, Teismas pažymėjo, kad Konvencijos 2 str. negarantuoja trečiojo asmens nuteisimo ir ypač už pasirinktą konkretų nusikaltimą. Nors Teismas neturi kompetencijos nagrinėti kaltės klausimo pagal nacionalinę baudžiamąją teisę, tačiau jis gali vertinti, ar nuteisimas yra proporcingas veiksmy, už kuriuos asmuo nuteistas, sunkumui. Teismas atsižvelgė į tai, kad policijos pareigūnas buvo nuteistas ir už tarnybos įgaliojimų viršijimą, ir už nužudymą dėl neatsargumo. Teismas pažymėjo, kad paskirtos bausmės vykdymo atidėjimas neprieštarauja Konvencijai, o nesuderinami tie atvejai, kai panašiomis aplinkybėmis policijos pareigūnas ir toliau tęsia tarnybą. Šiuo atveju policijos pareigūnas buvo atleistas iš darbo, ir nėra duomenų, kad būtų buvęs vėl priimtas. Todėl Teismas nenustatė disproporcijos tarp policijos pareigūno veikos ir jam paskirtos sankcijos.

Įvertinęs minėtas aplinkybes, Teismas nustatė, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 2 str.

Gineitienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20739/05), 2010-07-27

Teismas konstatavo, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 8 str., garantuojančio teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, kartu su Konvencijos 14 str., numatančiu diskriminacijos uždraudimą.

Pareiškėja Teismui 2005 m. pateiktame pareiškime skundėsi dėl Konvencijos 8 str. pažeidimo dėl to, kad jos dukters A. G. gyvenamoji vieta buvo nustatyta su tėvu, taip pat dėl tariamo Konvencijos 14 str. (diskriminacijos uždraudimas) ir 9 str. (minties sąžinės ir religijos laisvė) pažeidimo dėl to, kad nustatant abiejų dukterų (I. G. ir A. G.) gyvenamąją vietą su tėvu pareiškėja buvo tariamai diskriminuojama dėl jos religinių įsitikinimų (konkrečiai dėl jos priklausymo religinei bendruomenei Ošo meditacijos centrui „Ojas“).

Vyriausybė teigė, kad Lietuvos teismai, nustatydami abiejų pareiškėjos dukterų nuolatinę gyvenamąją vietą su tėvu, vadovavosi išimtinai vaikų interesais ir norais, o ne pareiškėjos religiniais įsitikinimais.

Teismas, pripažinęs pareiškimą priimtiniu ir išnagrinėjęs jį iš esmės, nustatė, kad Lietuvos teismų sprendimai dėl abiejų vaikų nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymo su tėvu apribojo pareiškėjos teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, numatytą Konvencijos 8 str. Tai konstatavęs, toliau Teismas nagrinėjo, ar iš tikrųjų su pareiškėja ir jos buvusiu situoktiniu buvo pasielgta skirtingai, nepaisant to, kad jų abiejų situacijos buvo vienodos ar iš esmės panašios. Šiuo požiūriu Teismas priminė, kad Konvencijos 14 str. užtikrina, kad asmenims naudojantis Konvencijos garantuojamomis teisėmis su jais nebus nepagrįstai skirtingai elgiamasi panašiose situacijose. Teismui šioje byloje buvo svarbu nustatyti, ar priežastys, pateisinančios pareiškėjos teisės į šeimos gyvenimo gerbimą apribojimą, buvo tinkamos ir pakankamos 8 straipsnio požiūriu.

Tai vertindamas, Teismas pabrėžė, kad Lietuvos teismai nagrinėdami bylą dėl pareiškėjos dukterų nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymo, atliko išsamią geriausių vaiko interesų analizę. Teismui ypač padarė įspūdį tai, kaip Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsižvelgė į vaikų nuomonę, kurie visose proceso stadijose pareiškė tvirtą norą gyventi su tėvu. Teismas taip pat pažymėjo, kad vaiko teisių apsaugos specialistai pareiškėjos gyvenimo aplinkos sąlygas įvertino kaip „nesaugias“. Galiausiai, Teismas atsižvelgė ir į tai, kad šioje byloje buvo siekiama neišskirti seserų, juolab, kad jas siejo glaudus emocinis ryšys. Teismo manymu, Lietuvos teismų argumentacija aiškiai rodo, kad

byloje lemiamą reikšmę turėjo vaiko interesai. Taigi Teismas padarė išvadą, kad tokia argumentacija buvo tinkama ir pakankama.

Teismas taip pat nagrinėjo, ar Lietuvos teismai diskriminavo pareiškėją dėl jos religinių įsitikinimų. Detaliai išanalizavęs Lietuvos teismų sprendimus, Teismas konstatavo, kad bylą nagrinėję teismai didžiausią reikšmę suteikė geriausiems vaiko interesams, o ne pareiškėjos religiniams įsitikinimams. Iš tikrųjų teismų sprendimuose yra keletas pastraipų, kuriose minimas pareiškėjos priklausymas religinei bendruomenei, tačiau tas tekstas nėra susijęs su pareiškėjos gebėjimu auklėti vaikus. Dar daugiau, Aukščiausiasis Teismas aiškiai nurodė, kad nagrinėjama byla iš esmės skiriasi nuo Teismo ankstesnių sprendimų bylose Hoffmann ir Palau-Martinez, kuriuose, nustatant vaikų gyvenamąją vietą, pareiškėjų religiniai įsitikinimai turėjo lemiamą reikšmę. Tuo tarpu šioje byloje pateiktoje Lietuvos teismų argumentacijoje nėra nieko, kas leistų daryti išvadą, jog, jei ne pareiškėjos religiniai įsitikinimai, būtų nuspręsta kitaip. Teismas padarė išvadą, kad šioje byloje taikomos priemonės buvo pagrįstai proporcingos siekiamam teisėtam tikslui.

Atsižvelgdamas į tai, Teismas konstatavo, kad skirtingas elgesys su tėvais buvo objektyviai ir pagrįstai pateisinamas. Todėl Konvencijos 8 straipsnis kartu su 14 str. nebuvo pažeistas.

Nenustačius Konvencijos 8 str. kartu su 14 str. pažeidimo, Teismas nusprendė, kad nebūtina atskirai nagrinėti pareiškėjos skundo dėl tariamo Konvencijos 9 str. pažeidimo.

Varapnickaitė-Mažylienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20376/05), 2012-01-17

Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) ir 13 str. (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) Teismui skundėsi dėl to, kad dienraštyje „Lietuvos aidas“ Vilniaus miesto savivaldybės Vaiko teisių apsaugos tarnyba (toliau – Vilniaus VTAT) atskleidė informaciją apie jos privatų gyvenimą ir jos nepilnamečio sūnaus sveikatą, o Lietuvos teismai neapgyvė teisės į privatų gyvenimą.

2001 m. birželio 15 d. dienraštyje „Lietuvos Aidas“ buvo paskelbtas straipsnis apie Vilniaus VTAT darbą, patiriamus iššūkius ir problemas. Straipsnyje aptariant problemas dėl teismų procesų, kaip pavyzdys paminėtas ir pareiškėjos atvejis (pareiškėja bylinėjosi su buvusiu sutuoktiniu dėl jų vaiko gyvenamosios vietos nustatymo), tačiau jokie konkrečius asmenis padedantys identifikuoti duomenys neatskleisti.

Pareiškėja pateikė ieškinį dėl žalos atlyginimo Vilniaus VTAT. Po pakartotinio bylinėjimosi, 2004 m. birželio 18 d. Vilniaus apygardos teismas dar kartą paliko nepakeistą Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo sprendimą, kuriuo ieškinys buvo atmestas. Teismai nusprendė, kad straipsnyje nebuvo nurodyta jokia konkreti informacija, aiškiai identifikuojanti pareiškėją. Remdamiesi šia išvada, teismai konstatavo, kad pareiškėja neįrodė, jog Vilniaus VTAT atskleidė informaciją apie jos privatų gyvenimą ar duomenis apie jos sūnaus sveikatą.

2004 m. lapkričio 29 d. nutartimi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nepatenkino pareiškėjos kasacinio skundo. Jis pakartojo žemesnės instancijos teismų išvadas, kad straipsnyje pateikta informacija neleido aiškiai jos identifikuoti. Tą pačią dieną Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priėmė ir atskirą nutartį dėl Vilniaus VTAT veiklos.

Nagrinėdamas bylą Teismas priminė savo praktiką bylose dėl Konvencijos 8 str., taip pat rėmėsi Vyriausybės pateiktais argumentais, kad ginčijamame „Lietuvos Aido“ straipsnyje buvo aprašomos kasdienės Vilniaus VTAT darbo problemos ir specifika, tačiau jame nebuvo nurodyta jokia asmeninė pareiškėjos ar jos sūnaus informacija. Be to, Teismas pastebėjo, kad pareiškėjos ir/ar jos sūnaus iš straipsnyje minimos informacijos nebuvo įmanoma identifikuoti, atsižvelgiant į tai, kad kalbama apie viso Vilniaus miesto, kuriame tuo metu gyveno apie 122 tūkstančius vaikų, situaciją. Teismas taip pat pažymėjo, kad straipsnyje nebuvo jokios informacijos apie pareiškėjos profesiją, darbovietę ar gyvenamąją vietą ir kad vidaus teismų sprendimai, kuriais pareiškėjos skundas dėl tariamos galimybės ją atpažinti iš straipsnio atmestas, nebuvo šališki. Teismas rėmėsi ir Vyriausybės argumentu, jog didžiąją informacijos apie pareiškėjos privatų gyvenimą dalį pareiškėja pati atskleidė žiniasklaidai dar iki straipsnio „Lietuvos Aido“ publikacijos (dar anksčiau viename iš

dienraščių buvo paskelbtas pareiškėjos atviras laiškas, kitame – interviu su ja, be to, pareiškėja buvo atskleidusi savo privataus gyvenimo aspektus ir televizijos laidoje). Taigi Teismas nustatė, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjos teisės į privataus ir šeimos gyvenimą gerbimą.

Dėl pareiškėjos skundo, kad vidaus teismai negynė jos teisės į privatų gyvenimą, Teismas, vertindamas Konvencijos 13 str. požiūriu, konstatavo, kad bylai reikšmingu metu Lietuvoje egzistavo teisinė bazė, reikalinga veiksmingai privatumo gynybai, o vien tai, kad pareiškėjos skundai vidaus teismų buvo atmesti dėl įrodymų trūkumo, nereiškia, kad tokia teisinės gynybos priemonė neveiksminga.

Pasisakydamas dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atskirosios nutarties Teismas rėmėsi Vyriausybės išaiškinimu, kad kasacinės instancijos teismas ėmėsi prevencijos, kad ateityje būtų užkirstas kelias galimiems Vilniaus VTAT pažeidimams privataus ir šeimos gyvenimo srityse. Įvertinęs visas aplinkybes, Teismas paskelbė pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 13 str. dėl veiksmingos vidaus teisinės gynybos priemonės nepriimtiniu ir jį atmetė pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Pastebėtina, kad du teisėjai pateikė atskiras nuomones, kuriose ypač pabrėžiama asmens sveikatos duomenų apsauga.

Silickienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20496/02), 2012-04-10

Teismas vienbalsiai pripažino, kad Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) bei Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (teisė į nuosavybės apsaugą) nebuvo pažeisti. Pastebėtina, kad ši byla yra viena ilgiausiai nagrinėtų bylų prieš Lietuvą – pareiškimas Teismui buvo pateiktas dar 2002 m. gegužės 15 d. Be to, šioje byloje 2009 m. lapkričio 10 d. buvo priimtas atskiras nutarimas dėl skundų priimtimumo, nors paprastai Teismas iš karto sprendžia dėl pareiškimo priimtimumo ir esmės.

Pirminį pareiškimą Teismui buvo pateikęs M. Silickis, pareiškėjos sutuoktinis, mokesčių policijos pareigūnas. Jis kartu su kitais asmenimis buvo kaltinamas kontrabandos organizavimu stambiu mastu, dokumentų klastojimu ir kitais nusikaltimais, įvykdytais nusikalstamo susivienijimo. Ikiteisminio tyrimo metu buvo areštuotas M. Silickiui, jo sutuoktinei, motinai, kitiems asmenims priklausęs turtas įtariant, kad jis gautas nusikalstamu būdu. M. Silickis buvo suimtas ir laikomas Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, kur 2003 m. balandį nusižudė. Baudžiamoji byla dėl nusikalstamo susivienijimo padarytų veikų buvo nagrinėjama toliau, ir 2004 m. sausio 22 d. Kauno apygardos teismo nuosprendžiu baudžiamasis procesas M. Silickio atžvilgiu nutrauktas dėl jo mirties, tačiau trys jo bendrininkai buvo nuteisti. Pagal šį nuosprendį dalis areštuoto turto buvo konfiskuota, nustačius, kad jis buvo nusikalstamo susivienijimo įvykdytų nusikaltimų rezultatas

M. Silickis Teismui skundėsi pagal įvairius Konvencijos ir jos Protokolų straipsnius dėl jam skirtų kardomųjų priemonių (suėmimo, namų arešto) pagrįstumo ir trukmės bei kitų tariamų jo teisių pažeidimų. Po jo mirties byla Teisme tęsė J. Silickienė, savo ruožtu pateikusi ir kitų skundų, tarp jų – pagal Konvencijos 2 str. (teisė į gyvybę) dėl savo sutuoktinio mirties. Vis dėlto sprenddamas dėl pareiškimo priimtimumo minėtu 2009 m. lapkričio 10 d. nutarimu Teismas, remdamasis Konvencijos 35 str. 1, 3 ir 4 dalimis, atmetė visus M. Silickio skundus ir dalį J. Silickienės skundų, priimtinais pripažinęs tik jos skundus pagal Konvencijos 6 str. dėl tariamų jos procesinių teisių pažeidimų ir pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str. dėl tariamai neteisėtai atimtos nuosavybės.

Teismas pareiškėjos skundus dėl tariamų esminių procesinių pažeidimų nagrinėjant baudžiamąją bylą, kurioje priimtame nuosprendyje nustatyta, jog pareiškėjos velionis vyras padaręs „nusikalstamus veiksmus“, ir kurio pagrindu konfiskuota dalis jos nuosavybės, išnagrinėjo pagal Konvencijos 6 str. 1 ir 2 dalis. Visų pirma Teismas sprendė, ar pareiškėjos turto konfiskavimas atitiko esminius teisingo bylos nagrinėjimo principus, t.y. ar pareiškėjai buvo suteiktos tinkamos galimybės kelti turto konfiskavimo teisėtumo klausimą Lietuvos teismuose. Pagrindinis pareiškėjos argumentas šiuo aspektu buvo tai, kad baudžiamojoje byloje ji nebuvo savarankiška proceso dalyvė,

ir pagal galiojusias teisės nuostatas neturėjo atitinkamų procesinių teisių. Atsižvelgęs į tai, kad pareiškėja dar iki konfiskavimo turėjo galimybę skusti turto areštą, bet to nepadarė, ir į tai, kad jos interesams apeliacinės ir kasacinės instancijos teismuose *de facto* atstovavo jos pasirinktas advokatas, velionio sutuoktinio gynėjas, Teismas padarė išvadą, kad šios bylos aplinkybėmis pareiškėjai buvo suteiktos tinkamos ir pakankamos galimybės turto konfiskavimo klausimą išspręsti teisme, todėl Konvencijos 6 str. 1 d. nebuvo pažeista. Šiuo atžvilgiu atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal tuo metu galiojusias Baudžiamojo proceso kodekso normas asmenys, kuriems taikytos procesinės prievartos priemonės, neturėjo kai kurių proceso dalyviams užtikrintų teisių, pvz., apskusti ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokuroro procesinius veiksmus, dalyvauti procese per atstovą, apskusti teismo nuosprendį ar nutartį apeliacine ar kasacine tvarka. Atitinkamomis nuostatomis kodeksas buvo papildytas tik 2007 m.

Nagrinėdamas pareiškėjos skundą, kad konfiskavus jos turtą ji esą buvo priversta prisiimti baudžiamąją atsakomybę už savo velionio sutuoktinio padarytas veikas, nors jis nebuvo nuteistas, Teismas įvertino tai, kad Kauno apygardos teismo 2004 m. sausio 22 d. nuosprendžiu trys M. Silickio bendrininkai buvo nuteisti už dalyvavimą nusikalstamame susivienijime kartu su juo; ši teismo išvada patvirtinta apeliacinės ir kasacinės instancijos teismų. Konfiskuotas J. Silickienės turtas buvo įgytas lėšomis, gautomis ne tik iš jos sutuoktinio, bet viso nusikalstamo susivienijimo padarytų nusikalstamų veikų. Dalies pareiškėjos turto konfiskavimas nebuvo susijęs su kaltės nustatymu ir negalima teigti, kad ji buvo nubausta už savo velionio sutuoktinio nusikaltimus, todėl Teismas nusprendė, kad nebuvo pažeista ir Konvencijos 6 str. 2 d.

Galiausiai Teismas išnagrinėjo pareiškėjos skundą dėl tariamai neteisėto nuosavybės atėmimo, pagal savo praktikoje suformuotus principus turto konfiskavimą vertindamas kaip naudojimosi nuosavybe kontrolę. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjos turto konfiskavimas buvo paskirtas remiantis atitinkamomis baudžiamojo kodekso nuostatomis, taigi atitiko teisėtumo reikalavimą. Be to, turto konfiskavimo klausimą kruopščiai išnagrinėjo trijų instancijų Lietuvos teismai ir nusprendė, kad tas turtas buvo gautas iš nusikalstamo susivienijimo nusikalstamų veikų. Teismas taip pat pažymėjo, kad turto konfiskavimu buvo siekiama teisėto tikslo, atitinkančio viešąjį interesą, t.y. užtikrinti, kad pareiškėja nepasipelnytų iš nusikalstamu būdu gautų pajamų ir nebūtų padaryta žala visuomenei. Teismas atsižvelgė į tai, kad pareiškėja turėjo žinoti, jog konfiskuotas turtas įgytas iš neteisėtų nusikalstamo susivienijimo pajamų – kitoje baudžiamojoje byloje ji buvo nuteista už turto iššvaistymą bei dokumentų klastojimą ir prisipažino, kad šiomis veikomis siekė padėti savo vyrui išvengti baudžiamosios atsakomybės. Nusikaltimai buvo sunkūs ir sisteminio pobūdžio, nustatyti 22 kontrabandos stambiu mastu epizodai. Teismas pripažino, kad šiomis aplinkybėmis konfiskavimas laikytinas tinkama ir esmine kovos su organizuotu nusikalstamumu priemone. Atsižvelgęs į visas aplinkybes ir į valstybėms suteiktą plačią vertinimo laisvę kovojant su sunkiais nusikaltimais Teismas padarė išvadą, kad konfiskavimu nebuvo pažeista pareiškėjos teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe, todėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str. nebuvo pažeistas.

Liuzia prieš Lietuvą (peticijos Nr. 13472/06), 2012-07-31

Teismas atmetė pareiškėjo skundus dėl tariamai neteisėto jo laisvės atėmimo pagal Konvencijos 5 str. (teisė į laisvę ir saugumą) ir 6 str. (teisė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), nenustatęs nė vieno pažeidimo.

Pareiškėjas į Teismą kreipėsi dar 2006 m. Nenurodydamas konkrečių Konvencijos ar jos Protokolų straipsnių, pareiškėjas Teismui skundėsi, kad buvo neteisėtai sulaikytas ir vėliau neteisėtai laikomas psichiatrijos įstaigoje, be to, pareiškėjo teigimu, Lietuvos teismai savavališkai pakeitė jo stebėjimo sąlygas psichiatrijos įstaigoje (sugriežtino stebėjimą). Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jam nebuvo tinkamai pranešta, dėl ko jis sulaikytas ir kuo kaltinamas, taip pat, kad buvo pažeista jo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, nes pirmosios apklausos metu jam nebuvo suteikta teisinė pagalba, ir kad jo prisipažinimas dėl nusikaltimo padarymo išgautas pareigūnams naudojant prievartą.

Pareiškėjas, ne vienus metus sergantis psichikos liga, pirmąkart buvo sulaikytas dėl nusikaltimų padarymo, o ne dėl psichikos negalios ir grėsmės sau ar aplinkiniams. Todėl Teismas, nagrinėdamas pareiškėjo skundą, kad jo pirminis sulaikymas buvo tariamai neteisėtas, atsižvelgė į Vyriausybės argumentus, kad asmuo buvo sulaikytas bendrąja tvarka, įtariant nusikaltimo padarymu, t.y. šiuo atveju taikytini Konvencijos 5 str. 1 d. (c) punkto, o ne Konvencijos 5 str. 1 d. (e) punkto (psichikos negalią turinčių asmenų laisvės atėmimas) reikalavimai. Teismas, išanalizavęs pareiškėjo sulaikymo aplinkybes ir teisinius aspektus, šį skundą atmetė kaip aiškiai nepagrįstą.

Sprenddamas pareiškėjo skundus, kad jis buvo neteisėtai laikomas psichiatrijos įstaigoje (gydymas buvo skirtas vietoje laisvės atėmimo bausmės) ir kad Lietuvos teismai savavališkai pakeitė jam skirtas bendrojo stebėjimo sąlygas į griežtesnes, Teismas atsižvelgė į tai, kad pareiškėjo laikymas psichiatrijos įstaigoje buvo pagrįstas įstatymu (BPK 141 str.), pareiškėjui psichikos susirgimas aiškiai konstatuotas gydytojų, laisvės atėmimo teisėtumas dukart peržiūrėtas teismo ir abiem atvejais teismas rėmėsi gydytojų išvadomis apie negerėjančią pareiškėjo psichikos būklę, be to, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjas agresyviai elgėsi su medicinos personalu bei kitais pacientais. Teismas taip pat pabrėžė, kad vėlesnis nacionalinio teismo sprendimas, kuriuo pareiškėjui skirtas hospitalizavimas psichiatrijos įstaigoje griežto stebėjimo sąlygomis, buvo pagrįstas gydytojų psichiatrų išvada dėl pareiškėjo psichikos būklės, be to, atsižvelgta į tai, kad pareiškėjas jau buvo kartą pabėgęs iš įstaigos esant bendrojo stebėjimo sąlygoms, o pabėgęs netrukus ėmė daryti naujus nusikaltimus. Galiausiai Teismas palankiai įvertino ir faktą, kad pareiškėjui paskirtos priverstinio gydymo priemonės tinkamumas, kaskart remiantis naujausiomis gydytojų ekspertų išvadomis dėl pareiškėjo psichikos būklės, buvo peržiūrimas kas 6 mėnesius. Taigi atsižvelgdamas į aplinkybių visumą, Teismas nenustatė Konvencijos 5 str. 1 d. pažeidimų šioje byloje.

Dėl pareiškėjo skundo, kad jam nebuvo tinkamai pranešta, dėl ko jis sulaikytas ir kuo kaltinamas, Teismas pabrėžė, kad iškart po sulaikymo 2004 m. birželį pareiškėjas, nusišepdamas savo tikrąją tapatybę (prisistatydamas svetimu vardu ir pavarde) pasirašė sulaikymo protokolą, kuriame nurodyta, kad jis įtariamas padaręs nusikaltimą, numatytą BK 178 str. 2 d.. Teismas atkreipė dėmesį, kad vien baudžiamojo kodekso straipsnio nurodymas Konvencijos 5 str. 2 d. požiūriu nelaikytinas tinkamu pranešimu apie įtarimus. Tačiau Teismas pabrėžė, kad pareiškėjas galėjo suprasti, kuo įtariamas, kai vyko jo apklausa, kurios protokolą pasirašė jis pats ir jo advokatas. Be to, pareigūnams galiausiai nustačius pareiškėjo tikrąją tapatybę, tyrėjas pakartotinai jam pranešė apie tai, kuo jis įtariamas (įskaitant naujus nusikaltimus). Dar vienas išsamus pranešimas pareiškėjui įteiktas 2005 m. pradžioje. Taigi atsižvelgdamas į savo praktikoje suformuluotus principus ir pirmiau aptartas bylos aplinkybes, Teismas šį pareiškėjo skundą atmetė kaip aiškiai nepagrįstą.

Dėl pareiškėjo skundo, kad pažeidžiant jo teisę į teisingą bylos nagrinėjimą jam nebuvo suteikta teisinė pagalba pirmosios apklausos metu, ir kad jo prisipažinimas dėl nusikaltimo padarymo išgautas pareigūnams naudojant prievartą, Teismas pabrėžė, kad pareiškėjo advokatas dalyvavo jo pirminėje apklausoje 2004 m. birželio 17 d., o prieš dvi dienas pareiškėjas pasirašė tik protokolą dėl jo sulaikymo. Pirmosios apklausos protokolą pasirašė ir pareiškėjas, ir jo advokatas. Teismas taip pat išanalizavo Lietuvos teismų sprendimus, kuriais pareiškėjas pripažintas padaręs jam inkriminuotus nusikaltimus. Teismas įsitikino, kad Lietuvos teismai kruopščiai ištyrė visus byloje esančius įrodymus, liudytojų parodymus, ekspertų išvadas, įvykio vietos apžiūros protokolus ir t.t., ir nė vienas jų nesirėmė vien pareiškėjo daliniu kaltės pripažinimu, užfiksuotu 2004 m. rugpjūčio mėnesio parodymais. Teismas pabrėžė, kad pareiškėjo advokatai dalyvavo visų instancijų, įskaitant ir kasacinę, teismų posėdžiuose. Taigi Teismas, išanalizavęs bylos aplinkybių visumą, ir šį pareiškėjo skundą atmetė kaip aiškiai nepagrįstą.

Pareiškėjas Teismui skundėsi ir dėl kitų Konvencijoje įtvirtintų teisių tariamo pažeidimo (pvz., kad psichiatrijos įstaigos administracija sulaikydavo jo korespondenciją, taip pat dėl gydymo psichiatrijos įstaigoje), tačiau jie taip pat buvo atmesti kaip aiškiai nepagrįsti.

Dachnevič prieš Lietuvą (peticijos Nr. 41338/06), 2012-11-20

Šioje byloje, remdamasi Konvencijos 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 14 (diskriminacijos draudimas) straipsniais, pareiškėja skundėsi, kad Lietuvos teismuose sprendžiant civilinę bylą pagal jos ieškinį dėl turtinės ir neturtinės žalos, patirtos dėl vaikaičio žūties, atlyginimo, buvo pažeisti procesiniai šalių lygybės bei rungimosi principai. Pareiškėjos teigimu, dėl savo amžiaus, silpnos sveikatos, lietuvių kalbos nemokėjimo, teisinių dalykų neišmanymo ir dėl to, kad jai neatstovavo advokatas, ji negalėjo veiksmingai pasinaudoti visomis įmanomomis teisinėmis priemonėmis, įrodinėdama savo ieškinio pagrįstumą. Nors Lietuvos teismai turtinės ir neturtinės žalos atlyginimą priteisė, pareiškėja teigė tik pasibaigus civiliniam procesui pirmosios instancijos teisme sužinojusi apie galimybę pasinaudoti valstybės garantuojama nemokama teisine pagalba, ir tvirtino, jog priteista suma būtų buvusi didesnė, jeigu jai būtų atstovavęs advokatas.

Pareiškėja į Teismą kreipėsi dar 2006 m., o Vyriausybei jos peticija buvo perduota 2011 m.

Pareiškėjos skundą Teismas išnagrinėjo pagal Konvencijos 6 str. 1 d., vadovaudamasis savo praktikoje suformuotais principais. Pirmiausia Teismas pažymėjo, kad šioje byloje buvo nagrinėjami ne lemiami pareiškėjos šeimos teisių ar santykių klausimai, o reikalavimas atlyginti dėl vaikaičio žūties patirtą žalą. Teismas atkreipė dėmesį ir į Vyriausybės pastabą, kad pareiškėja buvo ieškovė, o ne atsakovė ar kaltinamoji. Be to, teisiškai pareiškėjos byla buvo paprasta – eismo įvykį sukėlusio asmens kaltė jau buvo nustatyta baudžiamojoje byloje, tad pareiškėjai tereikėjo įrodyti, kad dėl vaikaičio žūties patyrė žalos. Teismas atkreipė dėmesį, kad ir pagal tuo metu Lietuvoje galiojusius teisės aktus, ir pagal teismų praktiką žala, patirta dėl neteisėtais veiksmais sukeltos mirties, buvo atlyginama. Galiausiai Teismas pažymėjo, kad visas procesas buvo gana trumpas, nes užtruko tik kiek ilgiau kaip metus.

Teismas pažymėjo, kad pareiškėja proceso metu buvo 61 metų amžiaus, bet tai savaime nereikia, kad ji negalėjo veiksmingai pasinaudoti teise į teisingą bylos nagrinėjimą. Be to, primindamas, kad Konvencijoje negarantuojama teisė į bylos nagrinėjimą pasirinkta kalba, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad rusakalbei pareiškėjai visų teismo posėdžių metu buvo užtikrintas vertimas, įskaitant ir baudžiamosios bylos dėl vaikaičio žūties nagrinėjimą.

Teismas laikėsi nuomonės, kad ne visai teisingas pareiškėjos teiginys, jog ji neturėjusi advokato, nes byloje yra mokėjimą už teisinę paslaugą patvirtinantis dokumentas. Teismas nesiėmė spręsti, ar iš tiesų buvo sumokėta už dieną anksčiau pareikštą civilinį ieškinį, tačiau sutiko su Vyriausybės pastaba, kad pareiškėjos apeliaciniame skunde buvo vartojama teisinė kalba, nurodyti konkretūs Civilinio proceso kodekso straipsniai; galiausiai Teismas pažymėjo, kad pareiškėjos kasacinis skundas buvo surašytas teisininko. Vertindamas, kaip pareiškėja galėjo įgyvendinti savo procesines teises teisme, Teismas atkreipė dėmesį, kad kiekvieno posėdžio pradžioje teismas išaiškindavo bylos šalims jų teises ir paklausdavo, ar šalys neturimų prašymų. Pareiškėja buvo pateikusi bent 3 prašymus pridėti prie bylos tam tikrus dokumentus, ir visus šiuos prašymus teismas patenkino. Teismas pakartojo, kad byloje nebuvo keliama sudėtingų teisės klausimų, priešingai, pareiškėjos ieškinys buvo pagrįstas jos asmeniniais išgyvenimais, kuriuos ji pati geriausiai galėjo apibūdinti ir pagrįsti. Be to, nei Lietuvos teismuose, nei Teismui pareiškėja netvirtino, kad kokie nors įrodymai jai būtų buvę neprieinami ar teismai būtų atsisakę jai padėti juos gauti. Teismas atkreipė dėmesį, kad apeliacinės instancijos teismo posėdyje dalyvavo ir teikė paaiškinimus tik pareiškėja; nei atsakovas, nei jo advokatė posėdyje nedalyvavo.

Pareiškėja tvirtino, kad jeigu teismo posėdžiuose būtų buvusi atstovaujama advokato, jai būtų buvusi priteista didesnė žalos kompensacija. Teismo nuomone, toks argumentas pats savaime negali būti priimtinas. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjos reikalaujama suma nebuvo didelė, be to, teismai varžomi principo non ultra petita (negali priteisti daugiau nei prašoma). Pareiškėjos reikalavimai buvo nuoseklūs, o teismai priteisė didžiąją dalį prašytos sumos. Todėl Teismas negalėjo konstatuoti, kad pareiškėja būtų patyrusi kokių nors rimtų sunkumų įrodinėdama savo reikalavimus. Taip pat pažymėta, jog negalima teigti, kad Lietuvos teismų priteista suma buvo

visiškai netinkama. Taigi Teismas nesiėmė ir spėlioti, kokia suma būtų buvusi priteista pareiškėjai, jei teisme jai būtų atstovavęs valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiantis advokatas.

Atsižvelgęs į visas pirmiau išdėstytas aplinkybes, Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjai buvo suteikta tinkama galimybė pareikšti reikalavimus teisme, ir jos padėtis iš esmės nebuvo blogesnė negu atsakovo. Pareiškėjai buvo sudaryta galimybė veiksmingai įrodinėti savo ieškinio pagrįstumą Lietuvos teismuose ir užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas. Todėl konstatuota, kad Konvencijos 6 str. 1 d. nebuvo pažeista.

Tautkus prieš Lietuvą (peticijos Nr. 29474/09), 2012-11-27

Teismas pripažino, kad dėl pareiškėjo patirtų sužalojimų jam atliekant laisvės atėmimo bausmę Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) nebuvo pažeistas.

Pareiškėjui nuo 1996 m. Pravieniškių pataisos namuose atliekant bausmę už sunkius nusikaltimus, 2002 m. spalio 2 d. tarp jo ir kito kalinamojo kilo muštynės, kurių metu pareiškėjui buvo sunkiai sužalota galva ir vėliau jis buvo pripažintas visiškai neįgaliu. Pareiškėją sužalojęs asmuo buvo nustatytas, pripažintas kaltu ir nubaustas.

Dėl pataisos namuose patirtų sužalojimų pareiškėjas prašė atlyginti turtinę ir neturtinę žalą Lietuvos teismuose, pareikšdamas ieškinį prieš valstybę. Jis tvirtino, kad pataisos namų administracija privalėjo palaikyti tvarką pataisos įstaigoje ir turėjo apsaugoti ir apginti jį nuo sužalojimų, kurie jam vos neatėmė gyvybės. Bylą išnagrinėję Lietuvos teismai nenustatė priežastinio ryšio tarp pataisos namų administracijos (pareigūnų) veikos ar neveikimo bei nurodytos žalos ir ieškinį atmetė. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjas su peticija kreipėsi į Teismą, remdamasis Konvencijos 3 str., nustatančiu, kad „niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį, arba tokiu būdu būti baudžiamas“.

Teismas sprendime rėmėsi savo praktikoje suformuotais kriterijais. Pirmiausia Teismas nagrinėjo, ar netinkamas elgesys, kurį pareiškėjas patyrė, pasiekė minimalų žiaurumo lygį, kad patektų į Konvencijos 3 str. taikymo sritį. Teismas konstatavo, kad atsižvelgiant į tokio elgesio pasekmes (sunkią galvos traumą) ir jų ilgalaikį poveikį pareiškėjo sveikatai, yra pagrindo tokius veiksmus vertinti kaip nežmoniškus ir žeminančius orumą Konvencijos 3 str. prasme.

Teismas taip pat pažymėjo, kad Konvencijos 3 str., be kita ko, suponuoja pozityvią valstybės pareigą užtikrinti tinkamą nuteistųjų priežiūrą (žr. *Kovaļkova v. Latvija* (dec.), no. 35021/05, § 47, 31 January 2012). Taigi toliau Teismas nagrinėjo, ar pataisos namų administracija (pareigūnai) gali būti laikomi atsakingi už netinkamą elgesį, kurio auka pareiškėjas tapo. Teismas vertino, ar pareigūnai, atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, žinojo arba turėjo žinoti, kad pareiškėjui grėsė pavojus ir, jeigu taip, ar pataisos namų administracija ėmėsi visų prieinamų priemonių, kad užkirstų kelią šiai grėsmei. Išnagrinėjęs visas aplinkybes Teismas konstatavo, kad muštynės tarp pareiškėjo ir jo kameros kaimyno buvo spontaniškos ir nenustatyta jokių duomenų, kad pareiškėjas prieš tai būtų patyręs sužalojimų ar sulaukęs grasinimų. Spontaniškumas ir trumpa muštynių trukmė, Teismo manymu, yra pagrindiniai veiksniai, kurie paneigia valstybės atsakomybę, juo labiau, kad prižiūrėtojai tuoj pat po jų įsikišo, ir vėliau pareiškėjui buvo suteikta tinkama medicininė pagalba.

Dėl pareiškėjo skundo, kad jį sumušęs nuteistasis buvo apsvaigęs nuo alkoholio, kas, jo nuomone, implikuotų kalinimo įstaigos administracijos atsakomybę už netinkamą kalinamųjų priežiūrą, Teismas pastebėjo, kad šis faktas nebuvo neginčijamai nustatytas nacionaliniuose teismuose, todėl pats nesiėmė jo tirti ir vertinti.

Be to, Teismas nustatė, kad pareigūnų pareiga, kylanti iš Konvencijos 3 str., atlikti veiksmingą oficialų tyrimą dėl bet kokių netinkamų veiksmų, taip pat ir tų, kuriuos atliko privatūs asmenys, šioje byloje buvo įvykdyta: už pareiškėjo sužalojimus atsakingas asmuo buvo pripažintas kaltu dėl jam padarytų sunkių kūno sužalojimų ir nuteistas laisvės atėmimo bausme.

Taigi Teismas konstatavo, kad nėra įrodymų, kurie leistų teigti, kad valstybė neįvykdė savo pozityvios pareigos užtikrinti adekvačią pareiškėjo apsaugą nuo sužalojimų jo buvimo pataisos namuose metu.

Savo peticijoje pareiškėjas taip pat skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo) pažeidimo, tačiau Teismas nemanė esant reikalinga atskirai nagrinėti šią peticijos dalį.

Prie sprendimo taip pat buvo paskelbta atskiroji teisėjų D. Jočienės ir I. Berro-Lefèvre nuomonė, kurioje jie, pritardami daugumos pozicijai dėl Konvencijos 3 str. nepažeidimo, nesutiko su kolegijos argumentais, susijusiais su rizikos ir priežiūros vertinimu. Teisėjai savo atskirojoje nuomonėje priminė subsidiarų Konvencijos pobūdį nacionalinių žmogaus teisių apsaugos sistemų atžvilgiu. Nagrinėjamoje byloje nacionaliniai teismai niekada neatliko rizikos ir priežiūros vertinimo, nes pareiškėjas tokio klausimo nekėlė. Taigi Teismas negalėjo remtis argumentais, kurių pareiškėjas nekėlė nacionaliniuose teismuose. Teisėjai pažymėjo, kad Teismo subsidiarus vaidmuo pagal Konvenciją būtų paneigtas, jeigu Teismas imtųsi nustatinėti faktus pats, taip įsiverždamas į nacionalinių institucijų kompetencijos sritį ir imdamas veikti kaip ketvirtosios instancijos teismas. Prie sprendimo buvo paskelbta ir prieštaraujanti teisėjo Pinto de Albuquerque nuomonė, kurioje teigiama, kad valstybė laikytina atsakinga už pareiškėjo teisės į fizinį integralumą, garantuojamą pagal Konvencijos 3 str., pažeidimą.

Pauliukienė ir Pauliukas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 18310/06), 2013-11-05

Teismas nustatė, kad Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimo gyvenimo gerbimą) ir 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pareiškėjų atžvilgiu nebuvo pažeisti.

2003 m. lapkričio 11 d. dienraščio „Respublika“ priede „Gyvenimas“ buvo paskelbtas straipsnis apie pareiškėjų ir jų kaimynų ginčą dėl žemės sklypų ribų, kuriame buvo teigiama, kad pareiškėjai žemės sklype vykdė neteisėtas statybas ir užėmė dalį žemės, priklausančios kitiems savininkams. V. Pauliukas kreipėsi į laikraštį, reikalaudamas ištaisyti klaidingą informaciją, kenkiančią jo, kaip Kauno miesto Centro seniūno, reputacijai, bet jo reikalavimas nebuvo patenkintas. V. Pauliukui kreipusis į Lietuvos teismus dėl neturtinės žalos atlyginimo, procesai baigėsi jam nepalankiu Aukščiausiojo Teismo sprendimu. Straipsnio paskelbimo metu ir vėliau tęsėsi ir su pareiškėjų žemės sklypo ribomis bei statyba susiję administraciniai bei civiliniai procesai. Vilniaus apygardos teismas, kuris bylą dėl publikacijos nagrinėjo apeliacine tvarka, buvo iš dalies patenkinęs V. Pauliuko reikalavimus, be kita ko, remdamasis tuo, kad pagal dokumentus ir namas, ir žemės sklypas nuosavybės teise priklauso pirmajai pareiškėjai, todėl ir įrodymai dėl netinkamo nuosavybės naudojimo yra susiję su ja, o ne su antruoju pareiškėju. Aukščiausiais Teismas atmetė šį argumentą, motyvuodamas tuo, kad santuokos metu įgyta nuosavybė buvo bendra abiejų sutuoktinių nuosavybė, ir antrajam pareiškėjui, kuris yra viešas asmuo, taip pat tenka atsakomybė dėl netinkamo jos naudojimo.

Z. Pauliukienė skundėsi pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str. tuo, kad dėl kaimyno neteisėtos tvoros statybos prarado galimybę netrukdomai naudotis dalimi savo žemės. V. Pauliukas skundėsi pagal Konvencijos 8 str. dėl to, kad laikraščio publikacija buvo apšmeižtas, ir tai įžeidė jo orumą bei pakenkė reputacijai.

Nurodęs, kad nėra pagrindo abejoti vidaus teismų sprendimais, jog pirmosios pareiškėjos skundai dėl tariamo nuosavybės apribojimo yra nepagrįsti, Teismas atmetė Z. Pauliukienės skundą kaip aiškiai nepagrįstą.

Spręsdamas dėl antrojo pareiškėjo skundo, Teismas visų pirma pažymėjo, kad V. Pauliukas skundėsi ne tuo, kad valstybė apribojo jo privatų gyvenimą, bet dėl valstybės neveiklumo, t.y., kad jo reputacija nebuvo apsaugota nuo trečiųjų asmenų veiksmų. Nagrinėdamas šį skundą valstybės pozityvių pareigų požiūriu, Teismas vertino, ar buvo išlaikyta pusiausvyra tarp pareiškėjo privataus gyvenimo apsaugos bei laikraščio saviraiškos laisvės.

Teismas atkreipė dėmesį, kad pirmosios bei kasacinės instancijų teismai nustatė, jog ginčijama publikacija buvo teisėta, nes neprieštaravo Civiliniam kodeksui bei Visuomenės informavimo įstatymui, taip pat, kad teismai tinkamai susiejo V. Pauliuko užimamas Kauno miesto Centro seniūno pareigas su publikacijos turiniu – įgaliojimų viršijimu bei kitų asmenų teisių

pažeidimu naudojantis nuosavybe. Teismas nurodė, kad pirmosios bei kasacinės instancijų teismų nuomone, ginčijama publikacija prisidėjo prie diskusijos bendrojo intereso klausimu. Teismas priminė, kad tokio pobūdžio bylose yra itin svarbu įvertinti, koku būdu buvo gauta informacija, ir atkreipė dėmesį, kad pirmosios bei kasacinės instancijų teismai buvo pažymėję, kad publikacija buvo paremta oficialiais dokumentais.

Teismas nerado svaraus pagrindo nukrypti nuo Lietuvos teismų sprendimo, kad publikacijos tekstas neperžengia leistinų informavimo apie bendro intereso klausimą ribų ir kartu pažymėjo, kad teismų sprendimai buvo paremti išsamiau faktiniu aplinkybių nagrinėjimu ir detaliu besivaržančių interesu vertinimu. Teismas nusprendė, kad šios bylos aplinkybėmis valstybės institucijos negali būti pripažįstamos neužtikrinusios antrojo pareiškėjo privataus gyvenimo ar reputacijos apsaugos, todėl Konvencijos 8 str. nebuvo pažeistas.

Bogdel prieš Lietuvą (peticijos Nr. 41248/06), 2013 11 26

Teismas konstatavo, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjų nuosavybės teisių apsaugos (1 Protokolo 1 str.) ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą (Konvencijos 6 str.).

Pareiškėjai Piotras ir Snežana Bogdel (tėvas ir dukra) į Teismą kreipėsi 2006 m. teigdami, kad buvo pažeista jų teisė į nuosavybę, numatyta Konvencijos 1 Protokolo 1 str., teismams panaikinus pareiškėjų ir vietos savivaldos institucijų sudarytus žemės nuomos ir pirkimo-pardavimo sandorius (kurių pagrindu pareiškėjo velionė sutuoktinė ir pareiškėjos motina Galina Bogdel 1995 m. privatizavo žemės sklypą Karaimų gatvėje Trakuose priešais Trakų pilį ir kuri po jos mirties jie paveldėjo) ir pritaikius dvišalę restituciją. Be to, pareiškėjai teigė, kad Lietuvos teismai senaties terminą ieškiniui pareikšti skaičiavo valdžios institucijų naudai, t.y. nuo sužinojimo apie neteisėtų sandorių sudarymo faktą, o ne nuo sandorių sudarymo datos, šitaip pažeisdami Konvencijos 6 str. įtvirtintą teisę į teisingą teismą.

1998 m. pareiškėjai kreipėsi į Trakų rajono savivaldybę su prašymu leisti beveik dvigubai padidinti jų nuosavybės teise valdomą žemės sklypą, siekiant praplėsti jų įsteigtą kavinę. 1999 m. Trakų gyventojams iš spaudos sužinojus apie rengiamus planavimo dokumentus, vienas jų kreipėsi į Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetą, teigdamas, kad žemės privatizacija 1995 m. buvo neteisėta. Komitetas perdavė skundą atsakingai ministerijai bei Valstybės kontrolei, kuri, ištyrusi visas aplinkybes, 2000 m. nustatė, kad sklypo nuomos ir pirkimo – pardavimo sandoriai prieštaravo tuo metu teritorijų planavimo bei saugomų teritorijų srityje galiojusiems teisės aktams. Valstybės kontrolė įpareigojo Vilniaus apskrities viršininko administraciją (toliau – VAVA) imtis tinkamų priemonių dėl ginčijamo žemės sklypo.

2001 m. VAVA kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti atitinkamus savivaldos institucijų ir velionės Galinos Bogdel sandorius. Visų instancijų Lietuvos teismų sprendimai buvo palankūs VAVA, t.y. sandoriai panaikinti, žemės nuosavybės teisės gražintos valstybei, o pareiškėjams gražinti už žemę sumokėti pinigai.

Teismas pripažinęs, kad pareiškėjų nuosavybės teisių suvaržymas buvo teisėtas ir atitiko bendrąjį interesą (valstybės istorinio ir kultūrinio paveldo apsauga), vertino, ar skundžiamas suvaržymas buvo proporcingas, t.y. ar pasiekta teisinga pusiausvyra tarp bendrojo visuomenės intereso ir pareiškėjų nuosavybės teisių.

Teismas konstatavo, kad teisminis procesas dėl sandorių panaikinimo buvo pradėtas, siekiant ištaisyti Trakų savivaldybės padarytas klaidas, privatizuojant ginčijamą žemės sklypą Trakų mieste. Teismas pabrėžė, kad VAVA pagal savo kompetenciją nebuvo įpareigota peržiūrėti savivaldybių sandorių, sudarytų iki naujų administracinių vienetų – apskričių atsiradimo, taigi Teismas VAVA veiksmuose neįžvelgė neteisėtumo. Teismas priminė, kad panašiose bylose ypač svarbus gero administravimo principas, kuris reiškia, kad sprendžiant klausimą dėl viešojo intereso, ypač susijusio su tokiomis pagrindinėmis žmogaus teisėmis, kaip nuosavybės teisės, valstybės institucijos privalo veikti greitai, tinkamai ir nuosekliai. Šiuo požiūriu Teismas pabrėžė, kad valstybės institucijos veikė be nepateisinamo delsimo, t.y. Seimo komitetas greitai reagavo į Trakų

gyventojo skundą, Valstybės kontrolė operatyviai ištyrė visas aplinkybes, o VAVA kelių mėnesių laikotarpyje kreipėsi į teismą dėl sandorių pripažinimo niekiniais. Be to, siekiant pareiškėjams sudaryti galimybes netrukdomai naudotis savo nuosavybe, t.y. kavinės pastatu, VAVA su jais sudarė ilgalaikės žemės nuomos sutartį. Galiausiai, Teismas įvertino ir tai, kad pareiškėjams buvo gražinta už sklypą sumokėta pinigų suma (2 874 litai), t.y. jiems buvo tinkamai kompensuota. Taigi Teismas nenustatė Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo.

Dėl pareiškėjų skundo, kad buvo pažeista jų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, nes senaties terminą ieškiniui pareikšti Lietuvos teismai skaičiavo tariamai diskriminuodami pareiškėjus valdžios institucijų naudai, Teismas priminė, kad šioje srityje nacionaliniai teismai turi prioritetą spręsti nacionalinės teisės, ypač procesinės, aiškinimo klausimus. Įvertinęs Vyriausybės argumentus ir tai, kad pareiškėjai šio klausimo nekėlė Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, taip pat atsižvelgdamas į savo išvadą dėl nuosavybės teisių apsaugos nepažeidimo, Teismas konstatavo, kad šioje byloje nebuvo pažeista ir pareiškėjų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą.

Du teisėjai pateikė atskirąją nuomonę, kurioje teigiama, kad šioje byloje buvo pažeistos abi pirmiau minėtos Konvencijos nuostatos.

Z.J. prieš Lietuvą (peticijos Nr. 60092/12), 2014-04-29

Teismas konstatavo, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 8 str., garantuojančio teisę į privataus ir šeimos gyvenimą gerbimą.

2003 m. mirus žmonai, pareiškėjas Z.J. liko vieninteliu savo penkių vaikų globėju. Vyras sutiko, kad šešių mėnesių dvyniai apsigyventų pas mirusios žmonos pusseserę I.N., kuri vėliau tapo nuolatine jų globėja ir turto administratore. Pareiškėjas išsaugojo tėvystės teises ir su vaikais galėjo matytis be jokių apribojimų. Kilus nesutarimams tarp pareiškėjo ir I.N., 2008 m. jis kreipėsi į teismus su prašymu gražinti jam vaikus. Lietuvos teismai, remdamiesi vaikų interesais, nusprendė, kad dvyniai kol kas nepasirengę palikti pažįstamą aplinką ir apsigyventi kartu su tėvu. Siekdami sustiprinti vaikų ir tėvo ryšį, teismai nustatė laikinąją apsaugos priemonę – tėvo ir vaikų bendravimo tvarką. 2011 m. teismai atmetė Z.J. prašymą panaikinti vaikų atskyrimą nuo tėvo. Lietuvos teismų nuomone, patenkinus tėvo prašymą būtų pažeisti vaikų interesai.

Teismas, sprenddamas dėl bylos priimtimumo ir esmės, vertino, ar negražinus vaikų jų biologiniam tėvui, nebuvo pažeista Konvencijos 8 str. numatyta pareiškėjo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą. Teismo nuomone, teismų sprendimai negražinti vaikų tėvui šioje byloje laikytini įsikišimu į pareiškėjo teisę į šeimos gyvenimo gerbimą pagal Konvencijos 8 str. Pripažinęs, kad valdžios institucijos turi plačią nuožiūros laisvę sprendžiant globos klausimus, ir nustatęs, kad toks įsikišimas buvo numatytas įstatymų ir juo buvo siekiama teisėtų tikslų, Teismas vertino, ar tai buvo būtina demokratinėje visuomenėje. Šiuo požiūriu Teismas tikrino, ar Lietuvos teismai šioje byloje tinkamai įvertino pusiausvyrą tarp biologinio tėvo Konvencijoje garantuojamų teisių ir vaikų geriausių interesų užtikrinimo.

Nagrinėdamas skundą iš esmės, Teismas pirmiausia vertino, ar pareiškėjui nebuvo užkirstas kelias bendrauti su vaikais. Teismas atkreipė ypatingą dėmesį į tai, kad, mirus dvynių motinai, pareiškėjas pats sutiko su I.N. paskyrimu vaikų globėja. Teismas pabrėžė, kad pareiškėjui iki 2008 m. nebuvo jokių kliūčių matytis su dvyniais. Kilus nesutarimams tarp biologinio tėvo ir globėjos, pareiškėjui kreipusis į Lietuvos teismus, jie nedelsdami nustatė bendravimo su vaikais tvarką, kad dvynių ir tėvo ryšys nenutrūktų. Nusprendęs, kad valdžios institucijų galimybės priversti dvynius bendrauti su jų tėvu yra ribotos, Teismas nutarė, negalintis prikišti joms pareigų pagal Konvencijos 8 str. nevykdymo.

Tai konstatavęs, toliau Teismas vertino, ar valdžios institucijos tinkamai veikė negražindamos vaikų pareiškėjui. Referuodamas į gausią savo praktiką bylose dėl šeimos susijungimo, Teismas priminė, kad jose svarbiausia yra vaiko interesai, nors valdžios institucijoms tenka pozityvioji pareiga saugoti tėvus nuo savavališko įsikišimo į jų Konvencijoje garantuojamas teises. Tačiau nei ši tėvų teisė, nei valdžios institucijų atitinkama pareiga nėra absoliučios. Teismas atsižvelgė, kad

Lietuvos teismai, iš esmės pripažindami pareiškėjo teisę gyventi su savo vaikais, bet laikinai atmesdami tokį jo prašymą, visuose savo sprendimuose vadovavosi vaikų interesais, kaip to reikalauja Konvencijos 8 str., nacionalinė teisė bei tarptautiniai dokumentai. Teismo nuomone, Vaiko teisių apsaugos tarnyba šioje byloje taip pat veikė pakankamai aktyviai: lankėsi I.N. namuose, kalbėjosi su vaikais globėjai nedalyvaujant ir ragino pareiškėją bei I.N. ieškoti psichologinės pagalbos ir pirmiausia paisyti vaikų interesų.

Toliau Teismas vertino, ar pats sprendimo priėmimo procesas pareiškėjo atžvilgiu buvo teisingas, kaip to reikalaujama pagal Konvencijos 8 str. Teismas atsižvelgė į tai, kad pareiškėjas dalyvavo sprendimo priėmimo procese, teikė įrodymus bei argumentus, klausimus ekspertams, kurie, jo pageidavimu, buvo iš Vilniaus, taip siekiant užtikrinti ekspertų nešališkumą. Teismas įvertino ir tai, jog teisėjai išklausė pačių vaikų nuomonę, greitai reagavo į besikeičiančią situaciją. Atsižvelgdamas į tai Teismas konstatavo, kad sprendimo priėmimo procesas šioje byloje atitiko Konvencijos 8 str. keliamus reikalavimus.

Įvertinęs visas bylos aplinkybes, Teismas galiausiai nusprendė, kad šiuo metu iš pareiškėjo atimta galimybė susigrąžinti vaikų globą ir apsigyventi su jais kartu nereiškia, kad valdžios institucijos neveikė, kaip turėjo veikti, ar nevykdė savo pozityviųjų pareigų grąžinant vaikus tėvui. Teismo nuomone, nesusiklostę santykiai tarp vaikų tėvo ir globėjos neužtraukia atsakomybės valstybei. Tais atvejais, kai vaikai tampa tokių ar panašių aplinkybių įkaitais, atitinkamos tarnybos privalo suteikti paramą vaikams ir jų šeimoms. Pažymėdamas, kad paskutinių Vyriausybės teiktų argumentų dieną savo pareigą valdžios institucijos buvo įvykdžiusios, Teismas konstatavo, kad to, jog vaikai dar nėra emociškai pasiruošę apsigyventi su tėvu, nepakanka nustatyti pažeidimui dėl valstybės neveikimo vykdant pozityvias pareigas. Priimdamas tokį sprendimą Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad Lietuvos teismai neužkirto pareiškėjui kelio apsigyventi kartu su dvyniais ateityje, o priešingai pabrėžė, kad ryšiui tarp pareiškėjo ir dvynių sustiprėjus ir vaikams pasirėngus apsigyventi su tėvu, šiai pareiškėjo teisei įgyvendinti niekas neturėtų kliudyti.

Remdamasis išdėstytais argumentais Teismas nusprendė, kad šioje byloje Konvencijos 8 str. nebuvo pažeistas.

Romankevič prieš Lietuvą (peticijos Nr. 25747/07), 2014-12-02

Teismas nenustatė Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimo.

Pareiškėjas Juljan Romankevič į Teismą kreipėsi 2007 m. teigdamas, kad viešąjį interesą gynusios Generalinės prokuratūros prašymu galutine 2007 m. sausio 15 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartimi panaikinus Vilniaus apskrities viršininko 2002 m. sprendimą, kuriuo pareiškėjui buvo atkurtos nuosavybės teisės į jo tėvui iki nacionalizacijos priklausiusį 0,53 ha žemės sklypą ne Gilužių kaime (Vilniaus rajonas), kaip turėjo būti, o gretimo, Gineitiškių kaimo (Vilniaus miestas), teritorijoje, įsiskverbiant į kitiems buvusiems savininkams atkurtinų žemės sklypų teritoriją, iš jo buvo atimta nuosavybė, pažeidžiant Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jis negavo pakankamos kompensacijos.

Pareiškėjui 2008 m. mirus, toliau palaikyti peticiją išreiškė valią jo įpėdiniai.

2009 m. vasario 2 d. Vilniaus apskrities viršininko sprendimu pareiškėjo vardu atkurtos nuosavybės teisės į 0,53 ha sklypą, esantį Gilužių kaime (Vilniaus rajone), kurio vertė, pareiškėjo įpėdinių teigimu, buvo 10 kartų mažesnė nei Gineitiškių kaime (Vilniaus mieste) esančio žemės sklypo, į kurį pareiškėjui buvo atkurtos nuosavybės teisės panaikintuoju Vilniaus apskrities viršininko 2002 m. sprendimu.

Nagrinėdamas bylą iš esmės, Teismas konstatavo, kad nuosavybė iš pareiškėjo buvo paimta pagal įstatymą, be to, buvo siekiama teisėto tikslo – apginti viešąjį interesą – ištaisyti nuosavybės teisių atkūrimo procese padarytas klaidas ir apginti buvusių savininkų teises. Teismas pakartojo, kad bet koks nuosavybės paėmimas turi atitikti proporcingumo reikalavimą, t.y. turi būti užtikrinta pusiausvyra tarp visuomenės bendrojo intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos. Reikiama pusiausvyra nebus užtikrinta, kai suinteresuotas asmuo patiria pernelyg didelę individualią našą.

Teismas priminė, kad gero administravimo principas neturėtų užkirsti kelio valdžios institucijoms ištaisyti atsitiktines klaidas, net ir atsiradusias dėl jų pačių kaltės. Vis dėlto šios klaidos neturi būti taisomos suinteresuotų asmenų sąskaita. Nagrinėjamos bylos kontekste Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas negalėjo numatyti, kad Vilniaus apskrities viršininko 2002 m. sprendimas bus panaikintas, ir veikė kaip sąžiningas įgijėjas. Tačiau, nors naujo tokio paties dydžio kitoje vietovėje žemės sklypo pareiškėjui suteikimas užtruko kiek daugiau nei dvejus metus – nuo galutinio 2007 m. sausio 15 d. Vyriausiojo administracinio teismo sprendimo iki kol 2009 m. vasario mėn. buvo priimtas naujas sprendimas dėl nuosavybės teisių pareiškėjui atkūrimo – valdžios institucijoms negali būti prikišamos nepakankamos jų pastangos techninio pobūdžio klaidai, padarytai 2002 m., išspręsti. Atsižvelgdamas į tai, Teismas padarė išvadą, kad dvejų metų laikotarpis, kurį truko valdžios institucijų padarytos klaidos ištaisyimas, nėra nepriimtinas Konvencijos 1 Protokolo 1 str. požiūriu. Ta apimtimi, kuria buvo skundžiamasi, dėl mažesnės naujo sklypo rinkos vertės Teismas pastebėjo, kad pagal nacionalinius įstatymus pareiškėjas negalėjo reikalauti, kad žemės sklypas būtų tokios pat vertės, kaip tas, kuris buvo suteiktas per klaidą 2002 m. Pareiškėjo tėvui priklausęs žemės sklypas buvo kitoje vietovėje, tad pareiškėjas negalėjo turėti teisėtų lūkesčių ar reikalauti nuosavybės teisių į kitą nei jo tėvui priklausiusią žemę. Dėl pareiškėjui tekusios naštos Teismas pažymėjo, kad valdžios institucijų pastangomis problema buvo išspręsta be nepagrįsto delsimo, o tokio paties dydžio suteiktas kitas žemės sklypas kompensavo pareiškėjo nuostolius, patirtus prieš dvejus metus, ypač atsižvelgiant į tai, kad turtinės kompensacijos klausimas nebuvo keltas nacionalinėse institucijose. Be to, skirtingai nei *Pyrantienė prieš Lietuvą* byloje, neįrodyta, kad būtų kilę kokių nors neigiamų padarinių dėl užtrukusio nuosavybės teisių atkūrimo ar dėl patirto netikrumo tuo laikotarpiu, kai buvo ginčijamos pareiškėjo nuosavybės teisės. Atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes, Teismas padarė išvadą, kad nacionalinės valdžios institucijos užtikrino teisingą pusiausvyrą tarp pareiškėjo nuosavybės apaugos ir viešojo intereso reikalavimų ir kad pareiškėjas nepatyrė individualios ir pernelyg didelės naštos, todėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str. nebuvo pažeistas.

Kardišauskas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 62304/12), 2015-07-07

Teismas konstatavo, kad Lietuva nepažeidė Konvencija 3 str., draudžiančio nežmonišką ar žeminantį orumą elgesį, procesinio aspekto.

Pareiškėjas Markas Kardišauskas į Teismą kreipėsi teigdamas, kad valstybė neapsaugojo jo nuo smurto, patirto jam atliekant laisvės atėmimo bausmę, ir neužtikrino veiksmingo jo užpuolimo ir sužalojimo aplinkybių tyrimo.

Teismas, spręsdamas dėl bylos priimtimumo ir esmės, vertino, ar valstybė vykdydama savo pozityviają pareigą pagal Konvencijos 3 str. užtikrinti tvarką ir saugumą kalnimo įstaigoje, apsaugojo pareiškėją nuo netinkamo elgesio (materialusis aspektas) bei tai, ar valstybės institucijų atliekamas ikiteisminis tyrimas atitiko Konvencijos 3 str. reikalavimus (procesinis aspektas).

Spręsdamas dėl peticijos priimtimumo, kurią Vyriausybė prašė atmesti dėl vidaus teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, Teismas pirmiausia nagrinėjo pareiškėjo skundus dėl tariamo Konvencijos 3 str. materialiojo aspekto pažeidimo. Atsižvelgęs į tai, kad pareiškėjas su skundu dėl neturtinės žalos priteisimo iš Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos dėl patirto sveikatos sužalojimo į Lietuvos administracinius teismus kreipėsi praleidęs trejų metų ieškinio senaties terminą ir todėl teismai jo skundo netenkino, bei tai, kad prokuroro atsakymo pradėti ikiteisminį tyrimą dėl tariamo Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos neveikimo, neužtikrinus pareiškėjo saugumo atliekant laisvės atėmimo bausmę, nei pareiškėjas, nei jo motina neskundė, Teismas pareiškėjo peticijos dalį dėl tariamo Konvencijos 3 str. materialiojo aspekto pažeidimo paskelbė nepriimtina dėl vidaus teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Nagrinėdamas skundą iš esmės, Teismas pirmiausia vertino, ar atliktas pareiškėjo sužalojimo aplinkybių tyrimas atitiko Konvencijos 3 str. procesinius reikalavimus ir buvo veiksmingas bei

nešališkas. Vertindamas Lietuvos valdžios institucijų atliktus ikiteisminio tyrimo veiksmus, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad, ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas tą dieną, kai buvo įvykdytas nusikaltimas, be to, tą pačią dieną įvykio vietą apžiūrėjo Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos tyrėjas. Teismas pabrėžė būtinybę nedelsiant surinkti įrodymus ir atlikti kitus ikiteisminio tyrimo veiksmus, kuriuos atlikti praėjus daugiau laiko gali tapti neįmanoma ar pernelyg sudėtinga (žr. *Jasinskis prieš Latviją*, Nr. 45744/08, § 79, 2010 m. gruodžio 21 d.). Remdamasis bylos duomenimis, pastebėjo, kad 2003 m. gegužės-gruodžio mėnesiais buvo apklausti dvidešimt aštuoni liudytojai ir pareiškėjas, paskirtos ir atliktos teismo medicinos ekspertizės. Teismas pabrėžė, kad šiuo atveju pareiškėjas nenurodė jokių kitų ikiteisminio tyrimo priemonių, kurios buvo prieinamos institucijoms, tačiau jomis nepasinaudota (priešingai nei byloje *Šečić prieš Kroatiją*, Nr. 40116/02, §§ 56-58, 2007 m. gegužės 31 d.).

Dėl pareiškėjo argumentų, kad nepaisant beveik 12 m. trunkančio ikiteisminio tyrimo kalti asmenys vis dar nenustatyti, Teismas priminė savo poziciją, kad valstybės pareiga atlikti veiksmingą tyrimą yra ne pareiga pasiekti tam tikrą rezultatą, bet pareiga imtis priemonių (žr. *Milanovič prieš Serbiją*, Nr. 44614/07, § 86, 2010 m. gruodžio 14 d.). Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes ir į tai, kad šiuo atveju nebuvo akivaizdaus tyrėjų neveikimo, Teismas neturėjo pagrindo konstatuoti, kad Lietuvos valdžios institucijos būtų vengusios patraukti baudžiamojon atsakomybėn pareiškėją sužalojusį asmenį ar asmenis, kai tik tam būtų pakakę surinktų įrodymų.

Remdamasis išdėstytais argumentais Teismas konstatavo, kad šioje byloje Konvencijos 3 str. procesinis aspektas nebuvo pažeistas

Kudrevičius prieš Lietuvą (Nr. 37553/05), 2015-10-15 (Didžioji kolegija)

Teismo 17 teisėjų Didžioji kolegija vienbalsiai konstatavo, kad Konvencijos 11 str. (susirinkimų ir asociacijos laisvė) nebuvo pažeistas, pažymint, kad peticija atskirai pagal Konvencijos 7 str. (nėra bausmės be įstatymo) nenagrinėtina.

Primintina, kad 7 teisėjų kolegijos EŽTT 2013 m. lapkričio 26 d. sprendimu byloje *Kudrevičius ir kiti prieš Lietuvą* buvo konstatuotas Konvencijos 11 str. pažeidimas, nusprendus, kad pareiškėjų patraukimas baudžiamojon atsakomybėn ir jų nuteisimas už kelių blokavimą nebuvo proporcinga ir būtina priemonė. Pareiškėjams priteista po 2 000 eurų neturtinės žalos atlyginimo. Atsižvelgdamas į tai, kad Teismas Konvencijos 11 str. pažeidimą pripažino tik 1 balso persvara (4 prieš 3) bei į 3 teisėjų atskirąją nuomonę, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovas EŽTT 2014 m. vasario 26 d. kreipėsi į Teismą su prašymu perduoti minėtą bylą nagrinėti Teismo Didžiajai kolegijai. 2014 m. balandžio 14 d. 5 EŽTT teisėjų sprendimu prašymas tenkintas.

Didžiosios kolegijos sprendime Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjai buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisti už veiksmus, pažeidžiant viešąją tvarką demonstracijų metu (magistralinių kelių blokada), kuriuose nebuvo smurto, nusprendė, kad Konvencijos 11 str., garantuojantis susirinkimų laisvę, taikytinas. Toks pareiškėjų nuteisimas prilygo jų susirinkimų laisvės apribojimui, kuris gali būti pateisinamas Konvencijos 11 str. požiūriu, jei yra nustatytas įstatyme, siekia Konvencijos 11 str. nustatytų teisėtų tikslų ir yra būtinas demokratinėje visuomenėje tiems tikslams pasiekti (proporcingas).

Pirmiausia, vertindamas ar toks apribojimas buvo numatytas įstatyme, Teismas pažymėjo, kad atsakomybė už tokį pareiškėjų elgesį buvo įtvirtinta BK 283 str. 1 d., numatančioje šiurkštų viešosios tvarkos pažeidimą. Nors šios normos sudėtis yra plati, jos taikymas šiuo atveju nebuvo nei savavališkas, nei nuspėjamas, nors sudėtis ir taikyta pirmą kartą. Be to, Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjai apie tokią demonstracijos organizatoriams taikomą atsakomybę buvo iš anksto įspėti.

Antra, Teismas nusprendė, kad pareiškėjų patraukimu baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisimu buvo siekta teisėtų tikslų – užtikrinti viešąją tvarką ir kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugą.

Trečia, vertindamas ar pareiškėjų susirinkimų laisvės apribojimas buvo būtinas demokratinėje visuomenėje (proporcingas), Teismas vadovavosi savo praktikoje dėl Konvencijos 11 str. taikymo suformuotais bendraisiais principais ir vertino, kad:

1) valdžios institucijos buvo iš anksto išdavę demonstracijos organizatoriams leidimus rengti demonstracijas nustatytu laiku ir nustatytose vietose, esančiose netoli nuo Kauno-Marijampolės-Suvalkų, Vilniaus-Klaipėdos ir Panevėžio-Pasvalio-Rygos automagistralių;

2) pareiškėjų elgesys gegužės 21 d., perkėlus demonstracijas ant minėtų automagistralių ir jas užblokavus sunkiaja žemės ūkio technika, aiškiai pažeidė leidimais nustatytas sąlygas, juo labiau, kad tai nebuvo demonstrantų spontaniškas protestas, iššauktas poreikio nedelsiant imtis atsakomųjų veiksmų į konkrečią susiklosčiusią situaciją. Reikšmės turėjo ir tai, kad pažeidimas truko ilgai – trys pagrindiniai šalies magistraliniai keliai buvo blokuojami 48 val. Teismas pritarė nacionaliniams teismams, kad pareiškėjai turėjo alternatyvias teises priemones savo interesams apginti, pavyzdžiui, kreiptis į administracinius teismus. Palyginęs šią bylą su kitomis savo nagrinėtomis bylomis, kuriose konstatuota, kad demonstracija gali iki tam tikros ribos sutrikdyti kasdienį gyvenimą, taip pat ir kelių eismą, Teismas atkreipė dėmesį, kad šioje byloje tyčiniu kelių blokavimu pareiškėjai tik siekė priversti Vyriausybę sutikti su ūkininkų reikalavimais, kadangi žemės ūkio technika nuo kelių buvo patraukta iškart, kai tik demonstracijų dalyviams buvo pranešta apie sėkmingą derybų pabaigą. Teismo nuomone, nors pareiškėjų veiksmuose nebuvo smurto požymių, beveik visiškai trijų pagrindinių greitkelių blokada, nepaklūstant policijos nurodymams bei nepaisant kitų eismo dalyvių poreikių ir teisių, prilygo elgesiui, kuris Teismo jurisprudencijos požiūriu laikytinas „smerktinu“ ir pateisinančiu net ir baudžiamosios atsakomybės taikymą.

3) valdžios institucijos, nepaisant smerktino pareiškėjų elgesio, parodė ypatingą toleranciją jų atžvilgiu, taip pat tinkamai įvykdė savo pozityvias pareigas – užtikrino visų piliečių saugumą ir tai, kad susirinkimai vyktų taikiai.

4) įvertinus kitų valstybių, Konvencijos narių, teisinę reguliavimą, vieningos praktikos dėl atsakomybės – administracinės ar baudžiamosios – už magistralinių kelių eismo sutrikdymą nenustatyta, tad Lietuvos valdžios institucijos, patraukusios pareiškėjus baudžiamojon atsakomybėn, neperžengė šioje srityje suteiktos plačios vertinimo laisvės. Teismas atsižvelgė ir į tai, kad pareiškėjams paskirtos sankcijos nebuvo griežtos - kiekvienam pareiškėjui buvo paskirta 60 parų arešto bausmė, jos vykdymą atidedant vienerių metų laikotarpiui, įpareigojant be institucijos, prižiūrinčios bausmės vykdymo atidėjimą, sutikimo neišvykti iš gyvenamosios vietos ilgiau kaip septynioms paroms.

Atsižvelgdamas į išdėstytų argumentų visumą, Teismas nusprendė, kad nuteisdamos pareiškėjus už jų elgesį 2003 m. gegužės 21-23 d. demonstracijų metu, – už riaušes, Lietuvos valdžios institucijos užtikrino teisingą pusiausvyrą tarp siekiamų teisėtų tikslų – „viešosios tvarkos pažeidimų prevencijos“ ir „kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugos“ iš vienos pusės ir susirinkimų laisvės reikalavimų iš kitos. Teismas konstatavo, kad jos savo sprendimus grindė tinkamu faktų vertinimu bei pakankamais ir reikšmingais bylai argumentais, todėl neperžengė šioje srityje suteiktos plačios vertinimo laisvės ir nepažeidė Konvencijos 11 straipsnio.

G.B. prieš Lietuvą (Nr. 36137/13), 2016-01-19

Teismas konstatavo, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 8 ir 6 straipsnių, garantuojančių teises į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą bei į teisingą bylos nagrinėjimą.

2010 m. pareiškėja G.B. kreipėsi į nacionalinius teismus su prašymu nutraukti santuoką su vyru, su kuriuo ji susituokė 2001 m. ir susilaukė dviejų vaikų (2002 m. ir 2003 m.). 2010 m. balandžio 16 d. Marijampolės rajono apylinkės teismo pritaikė laikinąją apsaugos priemonę ir nustatė gyvenamąją mergaičių vietą su motina, kol bus išnagrinėta civilinė byla dėl santuokos nutraukimo. 2010 m. birželį G.B. kreipėsi į policiją dėl to, kad vaikų tėvas po pasimatymo su vaikais mergaičių jai negražino. 2010 m. liepos 9 d. Marijampolės rajono apylinkės teismas nutartimi įpareigojo pareiškėjos sutuoktinį gražinti vaikus jų motinai. Pareiškėja kreipėsi į antstolę,

tačiau minėta nutartis įvykdyta nebuvo. Keletą kartų nesėkmingai bandžiusi paimti vaikus iš tėvo ir perduoti motinai, antstolė 2011 m. vasario 21 d. akte nurodė, kad mergaitės išreiškė aiškų nenorą vykti su motina iš tėvo gyvenamosios vietos ir nutartis galėjo būti įvykdyta tik panaudojus prieš vaikus jėgą. Antstolė taip pat prašė pakeisti teismo nutarties vykdymo tvarką, nepažeidžiant vaikų interesų. Už teismo nutarties nevykdymą 2011 m. kovo 17 d. pareiškėjos sutuoktiniui buvo paskirta bauda. 2011 m. lapkričio 8 d. sprendimu Marijampolės rajono apylinkės teismas nutraukė pareiškėjos santuoką, ir, atsižvelgdamas į nepilnamečių vaikų išsakytą norą, vaiko teisių apsaugos tarnybų, psichologų, vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus, mergaičių mokyklos atstovų išvadas, nustatė dukterų gyvenamąją vietą su tėvu bei pareiškėjos bendravimo su vaikais tvarką. Kauno apygardos teismas 2012 m. kovo 22 d. nutartimi bei Lietuvos aukščiausiasis teismas 2012 m. gruodžio 14 d. nutartimi Marijampolės rajono apylinkės teismo 2011 m. lapkričio 8 d. sprendimą paliko nepakeistą. Remdamasi Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privatų ir šeimos gyvenimo gerbimą), G.B. kreipėsi į Teismą. Pareiškėja savo skunde teigė, kad valstybės valdžios institucijos, nustatydamos dukterų gyvenamąją vietą su tėvu, atėmė iš jos galimybę auginti ir rūpintis savo vaikais ir taip pažeidė jos Konvencijos garantuojamas teises. Be to, pareiškėja teigė, kad apeliacinis teismas, išnagrinėdamas bylą dėl mergaičių gyvenamosios vietos nustatymo rašytinio proceso tvarka, pareiškėjai nedalyvaujant, ir, jos manymu, nepagrįstai atsisakydamas priimti naujus įrodymus, pažeidė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą).

Spręsdamas dėl peticijos priimtimumo, kurią Vyriausybė prašė atmesti dėl vidaus teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, Teismas pastebėjo, kad šioje byloje ši taisyklė glaudžiai susijusi su pačia pareiškėjos skundo, kad valstybės valdžios institucijos neveikė tinkamai ir todėl pažeidė jos teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, esme, todėl peticiją pripažino priimtina.

Teismas, spręsdamas dėl bylos priimtimumo ir esmės, pažymėjo, ko neginčijo ir Vyriausybė, kad teismo nutarties neįvykdymas bei nacionalinių teismų sprendimas nustatyti dukterų gyvenamąją vietą su tėvu šioje byloje laikytini įsikišimu į pareiškėjos teisę į šeimos gyvenimo gerbimą pagal Konvencijos 8 straipsnį. Nustatęs, kad toks įsikišimas buvo numatytas įstatymų ir juo buvo siekiama teisėtų tikslų, Teismas vertino, ar tai buvo būtina demokratinėje visuomenėje.

Šiuo požiūriu pirmiausia Teismas vertino nacionalinių valdžios institucijų veiksmus, siekiant įvykdyti teismo nutartį. Teismo nuomone, vien tai, kad valdžios institucijų pastangos buvo nesėkmingos nereiškia, jog valstybė nevykdė pozityviųjų pareigų, grąžinant vaikus motinai, nes valdžios institucijų pareiga šioje srityje nėra absoliuti. Remdamasis savo praktika panašiose bylose Teismas priminė, kad tokiais atvejais prievarta negali būti taikoma ir turi būti siekiama užtikrinti geriausias vaikų interesus. Be to, pasikeitus aplinkybėms, dėl kurių valstybė nekaltai, išskirtiniais atvejais galima pateisinti ir teismo įsiteisėjusio sprendimo dėl vaiko globos neįvykdymą. Todėl šioje byloje Teismas sprendė, ar nacionalinės valdžios institucijos ėmėsi visų būtinų, kurių iš jų pagrįstai galima tikėtis, priemonių, jog šeimos susijungimas įvyktų, ir, atsižvelgiant į tai, jog šioje srityje valstybė turi plačią vertinimo laisvę, vertino, ar tos priemonės buvo tinkamos ir pakankamos, ir ar buvo užtikrinta pusiausvyra tarp asmens, visuomenės ir trečiųjų asmenų interesų.

Atkreipdamas dėmesį į pareiškėjos akcentuotą tėvų atstūmimo sindromą, kuris tariamai atsirado dukroms apsigyvenus su tėvu, neįvykdžius Marijampolės rajono apylinkės teismo nutarties, Teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad laikotarpis nuo tos dienos, kai tėvas mergaičių negrąžino motinai, ir dienos, kai mergaitės išreiškė nenorą gyventi su motina, buvo itin trumpas, todėl dėl to mergaičių nuomonė kardinaliai pakisti negalėjo. Be to, Teismas palankiai įvertino ir tai, kad praėjus 6 dienoms po to, kai tėvas negrąžino mergaičių motinai, policija jai pasiūlė pagalbą važiuoti kartu į sutuoktinio namus ir pasiimti mergaites, kurios pareiškėja atsisakė ir kreipėsi į antstolį. Šiuo požiūriu Teismas pritarė Lietuvos valdžios institucijų išsakytai nuomonei, kad pareiškėja užuot veikusi pati, našta užkrovė valstybei ir vietos valdžios institucijoms. Vertindamas antstolės veiksmus, Teismas nusprendė, kad jos pastangos įvykdyti įsiteisėjusią teismo nutartį, suteikusios ne vieną progą ir pačiai motinai pasiimti vaikus, buvo nesėkmingos tik dėl

objektyvių priežasčių. Teismas palankiai įvertino ir vėliau priimtą antstolės išvadą, kurios pareiškėja neapsiskundė, kad, siekiant apsaugoti vaikų interesus ir išvengti jėgos panaudojimo, buvo reikalingas kitoks nutarties įvykdymo būdas. Teismo nuomone, šioje byloje valdžios institucijoms, susidūrusioms su itin įtemptais tėvų santykiais, teko itin sudėtinga užduotis. Atkreipdamas dėmesį, kad nepakankamas tėvų bendradarbiavimas neatleidžia valdžios institucijų nuo pozityviųjų pareigų pagal Konvencijos 8 straipsnį vykdymo, Teismas pažymėjo, kad pastarosios, - vaiko teisių apsaugos tarnybos, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, mokykla bei nacionaliniai teismai, - vis dėlto sugebėjo teikti pagalbą pareiškėjai ir savo pareigą įvykdė.

Įvertinus nacionalinių teismų sprendimus, Teismui nekilo abejonių, kad šie vadovavosi geriausiais vaikų interesais, taip pat atsižvelgdami į įvairių specialistų išvadas bei liudytojų parodymus. Teismo nuomone, pats sprendimo priėmimo procesas buvo teisingas ir užtikrino pareiškėjos teises: pati pareiškėja ar jos advokatė dalyvavo beveik visuose pirmosios instancijos teismo posėdžiuose, jai buvo suteikta galimybė teikti prašymus bei apskusti jos atžvilgiu priimtus sprendimus. Be to, Teismas atkreipė dėmesį, kad proceso pirmojoje instancijoje pabaigoje pareiškėja pati pripažino, jog visi įrodymai šioje byloje buvo surinkti. Atsižvelgdamas ir į tai, kad teisme buvo apklaustos pačios mergaitės ir išklaustos jų nuomonės, Teismas nutarė, kad visas sprendimo priėmimo procesas buvo teisingas ir apgynė pareiškėjos interesus, todėl atitiko Konvencijos 8 straipsnyje keliamus reikalavimus. Priimdamas tokį sprendimą Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad Lietuvos teismai neužkirto pareiškėjai kelio apsigyventi su dukromis ateityje.

Pakartojęs, kad valstybei vykdant pozityvias pareigas pagal Konvencijos 8 straipsnį svarbiausia ne rezultatas, o priemonės, ir įvertinęs visas bylos aplinkybes, Teismas konstatavo, kad šiuo atveju negalintis kaltinti nacionalinių valdžios institucijų dėl to, kad jos nepadėjo pareiškėjai susigrąžinti dukterų, todėl Konvencijos 8 straipsnis pažeistas nebuvo.

Vertindamas pareiškėjos skundus pagal Konvencijos 6 straipsnį, Teismas atkreipė dėmesį, kad, išnagrinėjus pareiškėjos skundus pagal Konvencijos 8 straipsnį, buvo nustatyta, jog procesinės pareiškėjos teisės buvo užtikrintos, todėl atskirai šių skundų nenagrinėjo.

Dungveckis prieš Lietuvą (Nr. 32106/08), 2016-04-12

Teismas pripažino, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjo teisės nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą, numatytos Konvencijos 7 Protokolo 4 straipsnyje.

Lietuvos apeliacinis teismas 2006 m. vasario 3 d. nuosprendžiu nuteisė pareiškėją pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 300 straipsnio 2 dalį (dokumento suklastojimas), skirdamas jam 2 metų laisvės atėmimo bausmę, bausmės vykdymą atidedamas ir įpareigodamas pareiškėją per bausmės atidėjimo laiką be institucijos, prižiūrinčios bausmės vykdymo atidėjimą, sutikimo neišvykti iš gyvenamosios vietos ilgesniam nei 7 parų laikotarpiui. Nuosprendžio dalyje dėl nusikalstamos veikos, numatytos BK 182 straipsnio 2 dalyje (sukčiavimas organizuotoje grupėje), pareiškėjas buvo išteisintas. Pareiškėjas byloje skundėsi dėl to, kad Lietuvos Aukščiausiajam Teismui panaikinus Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. vasario 3 d. nuosprendį dėl pareiškėjo išteisinimo pagal BK 182 straipsnio 2 dalį ir perdavus bylą nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka, susiklostė tokia situacija, kad bylos dalyje, kurioje pareiškėjas buvo pripažintas kaltu pagal BK 300 straipsnio 2 dalį ir jam buvo paskirta 2 metų laisvės atėmimo bausmė, bausmės vykdymą atidedant dvejiems metams, nuosprendis įsiteisėjo ir buvo vykdomas. Tuo tarpu bylą apeliacine tvarka išnagrinėjęs Lietuvos apeliacinis teismas 2007 m. liepos 4 d. nuosprendžiu pripažino pareiškėją kaltu ir už nusikaltimo, numatyto BK 182 straipsnio 2 dalyje padarymą. Minėtu nuosprendžiu apeliacinės instancijos teismas paskyrė pareiškėjui laisvės atėmimo bausmę 2 metams 3 mėn., ją subendrinamas su Lietuvos apeliacinio teismo 2006 m. vasario 3 d. nuosprendžiu pagal BK 300 straipsnio 2 dalies pagrindu paskirta 2 metų laisvės atėmimo bausmė, kurios atidėjimo laikotarpis jau buvo beveik pasibaigęs.

Teismas, pripažindamas, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjo teisės nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą, pirmiausiai apibendrino svarbią Teismo praktiką bylose dėl

Konvencijos 7 Protokolo 4 straipsnio: *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], no. 14939/03, *Muslija v. Bosnia and Herzegovina*, no. 32042/11, *Boman v. Finland*, no. 41604/11 ir kt. bylose.

Teismas pažymėjo, kad byloje nėra ginčo dėl to, kad pareiškėjas galutine Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 8 d. nutartimi nuteistas už dvi atskiras nusikalstamas veikas: dokumento suklastojimą ir sukčiavimą organizuotoje grupėje. Todėl šiuo atveju negalima konstatuoti dvigubo baudžiamojo persekiojimo, nes byla buvo išspręsta viename baudžiamajame procese. Teismas taip pat pabrėžė, kad pareiškėjas buvo nuteistas už iš skirtingų faktinių aplinkybių kylančias dvi nusikalstamas veikas.

Analizuodamas pareiškėjo argumentus, kad už jo padarytas nusikalstamas veikas skyrus subendrintą bausmę, apimančią ir nusikalstamą veiką, už kurią skirtą bausmę jis tariamai pabaigė atlikti, Teismas nurodė, jog Lietuvos apeliacinis teismas 2007 m. liepos 4 d. nuosprendžiu konstatavo, jog už dvi nusikalstamas veikas, kurių viena laikoma sunkiu nusikaltimu, skirta subendrinta bausmė negali būti atidėta. Toliau, atsižvelgdamas į tai, kad ne tarptautinis teismas sprendžia, kokia bausmė yra tinkama, Teismas pažymėjo, kad ankstesniu nuosprendžiu nustatytos bausmės atidėjimo panaikinimas ir subendrintos laisvės atėmimo bausmės skyrimas, savaime nėra laikomas Konvencijos pažeidimu. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjo atžvilgiu Lietuvos apeliacinio teismo 2007 m. liepos 4 d. nuosprendžiu skirta subendrinta bausmė buvo sustabdyta pareiškėjui padavus kasacinį skundą. Teismas atkreipė dėmesį, kad 2007 m. liepos 4 d. nuosprendžiu pareiškėjui paskirtas bausmės vykdymas buvo sustabdytas iki Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties, ir nors iš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimo sustabdyti Apeliacinio teismo paskirtos bausmės vykdymą, kol byla išnagrinės kasacinis teismas, to nesimato, Vyriausybė teigė, kad minėtas sustabdymas nepaveikė ir bausmės dalies atidėjimo, pagal kurį pareiškėjas buvo beveik atlikęs įstatymo nustatytas pareigas, panaikinimo. Todėl pareiškėjas nebeturėjo pareigos vykdyti bausmės vykdymo atidėjimo sąlygos – įpareigojimo neišvykti iš gyvenamosios vietos be leidimo ilgesniam nei 7 parų laikotarpiui bei registruotis vietinėje įkalinimo įstaigoje kas du mėnesius. Nors Teismas pripažino, kad valdžios institucijų 6 mėn. delsimas informuoti pareiškėją, jog minėtas įpareigojimas jam nebetaikomas yra ydinga praktika, tačiau atsižvelgė į tai, kad pareiškėjas nei nacionalinėms institucijoms, nei Teismui nesiskundė, kad pirmiau nurodytas įpareigojimas jam buvo taikomas visą laikotarpį. Be to, pareiškėjas nenurodė, kaip įpareigojimas apribojo jo teises, taip pat jis nė karto neprašė leisti jam išvykti ilgesniam nei 7 parų laikotarpiui. Dėl nurodytų priežasčių Teismas nebuvo įtikintas, kad pareiškėjo teisės buvo pažeistos.

Teismas kitus pareiškėjo skundus pripažino nepriimtinais. Byloje taip pat pateikta atskiroji teisėjo B. M. Zupančič nuomonė, kuria jis nors ir sutikdamas su kolegijos sprendimu, pateikė tam tikrus pastebėjimus, susijusius su Teismo praktika dėl dvigubo baudimo draudimo nagrinėjamos bylos kontekste.

Bagdonavičius prieš Lietuvą (Nr. 41252/12), 2016-04-19

Teismas konstatavo, jog Lietuva nepažeidė Konvencijos 3 straipsnio, draudžiančio nežmonišką ar žeminantį orumą elgesį.

Pareiškėjas kreipėsi į Teismą, skųsdamasis dėl suėmimo sąlygų Kauno tardymo izoliatoriuje – perpildytų kamerų ir netinkamos sveikatos priežiūros bei tvirtino, kad Lietuvos teismai nepagrįstai vis pratęsia jo suėmimą ir atsisako skirti švelnesnę kardomąją priemonę, neatsižvelgdami į sunkią jo sveikatos būklę.

Vertindamas pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 3 straipsnį dėl netinkamų suėmimo sąlygų Lietuvos kalėjimuose (Lukiškių ir Kauno tardymo izoliatoriuose bei Laisvės atėmimo vietų ligoninėje) ir perpildytų kamerų, Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas šių skundų nekėlė Lietuvos administraciniuose teismuose, t.y. nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių, todėl šią peticijos dalį paskelbė nepriimtina pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

Vertindamas pareiškėjo skundą dėl netinkamos sveikatos priežiūros, Teismas pastebėjo, jog Konvencijos 3 straipsniu draudžiamas elgesys turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį, kad patektų į

minėto straipsnio taikymo sritį. Teismas priminė savo praktiką, kurioje sprendamas, ar sunkiai sergančio asmens suėmimas kelia klausimus pagal Konvencijos 3 straipsnį, Teismas atsižvelgia į tris faktorius: (a) kalinio sveikatos būklę, (b) suteiktos medicininės pagalbos ir sveikatos priežiūros paslaugų tinkamumą ir (c) kardomosios priemonės (suėmimo) tikslingumą, atsižvelgiant į pareiškėjo sveikatos būklę (pavyzdžiui, žr. *Mouisel v. France*, no. 67263/01, §§ 40-42, ECHR 2002-IX). Teismas pabrėžė, kad valdžios institucijos turi užtikrinti ne tik tai, kad pareiškėją apžiūrėtų gydytojas ir būtų išklaustyti jo nusiskundimai, bet taip pat, kad būtų sukurtos būtinos sąlygos faktiškai laikyti paskirto gydymo (pavyzdžiui, žr. *Hummatov v. Azerbaijan*, nos. 9852/03 ir 13413/04, § 116, 2007-11-29). Valdžios institucijos taip pat privalo užtikrinti, kad tais atvejais, kai to reikalauja sveikatos būklė, diagnozės ir gydymas būtų atliekami laiku, o gydymo priežiūra reguliari ir sisteminga bei apimtų išsamią gydymo strategiją, siekiant išgydyti suimto asmens ligas arba užkirsti kelią jų pablogėjimui, o ne spręsti dėl jų atsiradus simptomams (žr. *Kulikowski v. Poland* (no. 2), no. 16831/07, § 65, 2012-10-09).

Teismas visų pirma sprendė dėl to, ar Lietuvos laisvės atėmimo įstaigose pareiškėjui suteikta pakankama sveikatos priežiūra. Teismas atkreipė dėmesį, kad po pirmojo miokardo infarkto 2011 metais pareiškėjas buvo skubiai nuvežtas į Kauno klinikų kardiologijos skyrių, o po antrojo – į Santariškių klinikas. Abiem minėtais atvejais, kai pareiškėjo būklė stabilizavosi, jis buvo pervežtas į Laisvės vietų atėmimo ligoninę, kurioje buvo griežtai laikomasi Kauno ir Santariškių klinikų gydytojų rekomendacijų. Todėl Teismas nurodė negalintis daryti išvados, kad pareiškėjo ligos pablogėjimą lėmė tinkamos priežiūros stoka, o ne įprasta ligos eiga.

Dėl pareiškėjo argumentų, susijusių su tariamai netinkama sveikatos priežiūra Kauno tardymo izoliatoriuje, Teismas sutiko, kad Kauno tardymo izoliatoriaus medicinos darbuotojai galimai neturi tokios profesinės patirties kaip geriausiose klinikose dirbantys gydytojai, tačiau atkreipė dėmesį į tai, kad kai buvo reikalinga, pareiškėjui kreipusis buvo suteikta priežiūra (pavyzdžiui, jis buvo išsiųstas pakartotinei apžiūrai pas gydytoją specialistą Santariškių klinikose, vėliau paguldytas į Laisvės atėmimo vietų ligoninę, kur buvo gydomas). Gydytojams nepateikus rekomendacijų, kad pareiškėjo būklė turėtų būti nuolat stebima ar kad jis turėtų būti gydomas tik gydytojų specialistų, bei turint omenyje, kad pareiškėjui nebuvo paskirtas ambulatorinis gydymas, Teismo nuomone, minėtos priemonės negalėtų būti pripažintos neatitinkančiomis Konvencijos 3 straipsnio reikalavimų. Dėl pareiškėjo teiginių, kad į Santariškių klinikas jis buvo paguldytas tik 2012 m. lapkritį, o ne rugsėjį, Teismas atkreipė dėmesį į gydytojų rekomendacijas, jog pareiškėjas būtų pristatytas pakartotiniam patikrinimui po šešių mėnesių, ir nesant jokių jo sveikatos būklės pokyčių, dėl minėto delsimo valstybės kaltės neįžvelgė. Teismas liko įtikintas Vyriausybės argumentų, kad vėlavimą sukėlė bendros eilės valstybinėse ligoninėse bei pabrėžė, kad remiantis jo praktika, valstybės nėra įsipareigosotos kaliniams teikti geresnės sveikatos priežiūros, nei visiems gyventojams (žr. *Prestieri v. Italy*, (dec.), no. 66640/10, § 70, 2013-01-29).

Teismas atkreipė dėmesį, kad Kauno klinikų gydytojams pateikus rekomendacijas dėl mitybos dietos atsižvelgiant į jo širdies ligą, pareiškėjas didžiąją dalį laiko praleido Laisvės vietų atėmimo ligoninėje, kurioje šios dietos buvo laikomasi. 2012 m. kovo mėn. Santariškių klinikų gydytojai pakartojo rekomendacijas dėl dietinės mitybos, todėl pareiškėjui vėliau kalint Kauno tardymo izoliatoriuje buvo patenkintas jo prašymas dėl specialios mitybos dietos moterims taikymo jo atžvilgiu. Teismas nurodė negalintis spręsti dėl to, ar ši dieta turėjo esminės reikšmės jo gydymui ir širdies ligos kontroliavimui, tačiau remdamasis pareiškėjo medicininiais įrašais pabrėžė, kad pareiškėjas turėjo nuolatinę prieigą prie įvairių sričių specialistų. Teismo nuomone, byloje nustatytos aplinkybės pagrindžia faktą, kad pareiškėjo sveikata niekada nekėlė jokių komplikacijų, išliko patenkinamos būklės, ir nebuvo nustatyta jokio pablogėjimo. Atsižvelgęs į šias aplinkybes Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjui suteikta kasdieninė priežiūra leido jam stebėti savo širdies būklę. Todėl nusprendė, kad atsižvelgiant į bendrą pareiškėjo sveikatos būklę, vien mitybos dietos faktorius yra nepakankamas daryti išvadai, kad Lietuvos valdžios institucijos akivaizdžiai nesugebėjo įvykdyti savo pareigos apsaugoti pareiškėjo sveikatą, prisiimant atsakomybę pagal

Konvencijos 3 straipsnį. Šiuo aspektu Teismas pažymėjo, jog būtina atsižvelgti į tai, kad, kaip patvirtina pareiškėjo medicininiai įrašai, pareiškėjas savo elgesiu pats neabejotinai prisidėjo prie ligos, kadangi nemetė rūkyti net po dviejų miokardo infarktų, o tai yra vienas iš rizikos veiksnių sergant širdies ligomis.

Toliau Teismas sprendė dėl to, ar pareiškėjas turėtų būti paleistas sveikatos pagrindais. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjas savo teiginius, jog bausmės atlikimas laisvės atėmimo vietoje buvo nesuderinamas su sunkia jo sveikatos būkle, iš esmės grindė VšĮ Upninkų ambulatorijos išvada. Teismas sutiko su Vyriausybės pozicija, kad VšĮ Upninkų ambulatorija, kaip medicininė įstaiga buvo žemesnės kategorijos už Kauno ir Santariškių klinikas bei Laisvės vietų atėmimo ligoninę, kuriose pareiškėjas buvo faktiškai gydomas ir vėliau išrašytas esant patenkinamai būklei. Įvertinęs Vyriausybės argumentus, kad VšĮ Upninkų ambulatorijos gydytojas savo išvadą pateikė neapžiūrėjęs pareiškėjo asmeniškai, o tik jo medicininių įrašų pagrindu, Teismas nurodė negalintis šios išvados laikyti įtikinančia. Šiuo klausimu Teismas taip pat pažymėjo, kad pareiškėjo kalnimo laikotarpiu Kauno apygardos teismas įpareigojo pateikti medicininės ekspertizės išvadą, siekiant įvertinti, ar pareiškėjas turėtų būti paleistas iš kardomojo kalnimo dėl ligos. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjo sveikatos įvertinimą atlikusi medicininė komisija, kurią sudarė 35 metų darbo patirtį turintis chirurgas ir kardiologas – Kauno klinikų kardiologijos profesorius, pripažino, kad jo sveikatos būklė buvo sunki, tačiau nepaisant to, komisija nerekomendavo jo paleidimo iš įkalnimo įstaigos sveikatos pagrindais. Vėliau šia išvada rėmėsi Aukščiausiasis Teismas, kuris neturėjo pagrindo abejoti jos patikimumu. Todėl Teismas padarė išvadą, kad nacionaliniai teismai rimtai apsvarstė ir atsižvelgė į pareiškėjo sveikatos būklę, kiek tai susiję su jo suėmimu. Tuo tarpu pareiškėjas nepateikė informacijos apie kitus sveikatos įvertinimus, kurie būtų buvę atlikti jo įkalnimo metu, išskyrus VšĮ Upninkų ambulatorijos pateiktus duomenis, kurie prieštarauja minėtiems teiginiams. Todėl Teismas nematė pagrindo nukrypti nuo nacionalinių teismų išvadų, kurios buvo pagrįstos konkrečių bylos aplinkybių išmanymu.

Įvertinęs visas bylos aplinkybes, Teismas padarė išvadą, kad gydymo, kuris buvo suteiktas pareiškėjui, kokybė buvo ne tokia, kad keltų pavojų jo sveikatai ir pasiektų minimalų žiaurumo lygį, kad patektų į Konvencijos 3 straipsnio taikymo sritį. Todėl konstatavo, kad Konvencijos 3 straipsnis pažeistas nebuvo.

Žekonienė prieš Lietuvą (Nr. 19536/14), 2016-07-12

Pareiškėja skundėsi dėl tariamai orumą žeminančių laikino sulaikymo sąlygų Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) pagrindu ir kad jos laikinas sulaikymas buvo neteisėtas ir nepagrįstas Konvencijos 5 straipsnio (teisė į laisvę ir saugumą) 1 dalies c punkto pagrindu.

Teismas pareiškėjos peticijos dalį dėl tariamai orumą žeminančių laikino sulaikymo sąlygų pripažino nepriimtina dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo, primindamas, kad skundas dėl netinkamų kalnimo sąlygų patirtos neturtinės žalos administraciniuose teismuose gali būti laikomas veiksminga teisinės gynybos priemone.

Taip pat Teismas nustatė, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies c punkto, nes pareiškėjos laikinas sulaikymas buvo teisėtas ir pagrįstas. Teismas pastebėjo, kad laikinai sulaikant pareiškėją buvo laikomasi procesinių reikalavimų.

Gaina prieš Lietuvą (Nr. 42910/08), 2016-10-11

Pareiškėja skundėsi Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pagrindu dėl to, kad sustabdžius jos nuosavybės teisių atkūrimą įskaitymu ir atitinkamai sustabdžius jos piniginės prievolės valstybei pagal 2 paskolos sutartis panaikinimą, nuo 2001 m. spalio 23 d. iki 2004 m. gruodžio 6 d. pareiškėja turėjo mokėti palūkanas bankui.

Teismas pripažino, kad sustabdant nuosavybės teisių atkūrimą įskaitymu buvo įsikišta į pareiškėjos nuosavybės teises, bet Lietuva nepažeidė Konvencijos, nes įsikišimas buvo teisėtas, siekė teisėto tikslo ir buvo proporcingas. Teismas buvo įtikintas, kad įsikišimas buvo teisėtas, nes

tiek civilinis procesas dėl trečiojo asmens S. F. žemės (į kurios dalį pareiškėja siekė atkurti nuosavybės teises panaikinant jos piniginę prievolę valstybei pagal anksčiau sudarytas 2 paskolos sutartis) dydžio nustatymo buvo atnaujintas, tiek viršininko administracijos sprendimai dėl nuosavybės teisių atkūrimo asmenims, įskaitant pareiškėją, buvo sustabdyti nacionalinės teisės nustatyta tvarka. Dėl teisėto tikslo Teismas pastebėjo, kad ginčijamomis valstybės priemonėmis buvo siekiama užkirsti kelią klaidoms nuosavybės teisių atkūrimo procese ir užtikrinti, kad nuosavybės teisės būtų atkuriamos tik asmenims, turintiems tokią teisę (taigi valstybė veikė viešojo intereso tikslais). Vertindamas įsikišimo proporcingumą, Teismas pabrėžė, kad valdžios institucijos nedelsdamos pastebėjo galimą klaidą nustatant trečiojo asmens S. F. žemės dydį bei, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, pareiškėjos piniginės prievolės valstybei panaikinimo sustabdymo laikotarpis buvo gana trumpas (apie 3 metus) bei nebuvo valstybės valdžios institucijų neveikimo. Teismas taip pat pastebėjo, kad pareiškėja dalyvavo visuose susijusiuose teismo procesuose kaip trečioji šalis, įgyvendindama savo procesines teises. Teismo manymu, piniginės prievolės valstybei panaikinimo sustabdymas ir pareiškėjos turtinės išlaidos dėl tokio sustabdymo nelaikytini neproporcingai paveikę iš šių paskolų ir vėlesnio piniginės prievolės valstybei panaikinimo jos gautą naudą.

Uspaskich prieš Lietuvą (Nr. 14737/08), 2016-12-20

Pareiškėjas skundėsi Konvencijos Pirmojo Protokolo 3 straipsnio (teisė į laisvus rinkimus) pagrindu dėl to, kad nacionaliniai teismai prokurorų prašymu paskyrė jam, kaip įtariamajam baudžiamojame byloje dėl Darbo partijos apgaulingo apskaitos tvarkymo (Baudžiamosio kodekso 222 straipsnio 1 dalis) bei neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimo (220 straipsnio 1 dalis), kardomąją priemonę – namų areštą, sutrukdė veiksmingai dalyvauti 2007 m. spalį vykusiuose rinkimuose į Seimą Dzūkijos vienmandatėje rinkimų apygardoje.

Teismas nenustatė Konvencijos Pirmojo Protokolo 3 straipsnio pažeidimo, nes nebuvo jokių savavališkų valstybės valdžios institucijų veiksmų, kurie būtų galėję užkirsti pareiškėjui kelią veiksmingai įgyvendinti savo pasyviąją rinkimų teisę Dzūkijos vienmandatėje apygardoje 2007 m. dėl tuo metu baudžiamojame byloje jam paskirto namų arešto. Teismas, spręsdamas dėl peticijos esmės, pirmiausia vertino, ar nacionalinių teismų sprendimas apriboti pareiškėjo laisvę išvykti iš gyvenamosios vietos buvo proporcingas siekiamam tikslui - užtikrinti pareiškėjo dalyvavimą ikiteisminiame tyrime - ir nepažeidė pareiškėjo pasyviosios rinkimų teisės. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad V. Uspaskich dar nuo 2006 m. rugpjūčio mėn., kai jam buvo paskirtas suėmimas, žinojo, jog buvo įtariamasis apgaulingu apskaitos tvarkymu, todėl, Teismo nuomone, negalėjo pagrįstai tikėtis 2007 m. lygių su kitais kandidatais, nesančiais įtariamaisiais baudžiamosiose bylose, rinkimų kampanijos galimybių. Be to, namų areštas, jei tik pareiškėjas būtų to norėjęs, neužkirto jam kelio dalyvauti rinkiminėje kampanijoje iš namų ir neapribojo jo teisės dalyvauti rinkimuose tiek, kad būtų esmingai paveikti rinkimų rezultatai. Teismas taip pat pažymėjo, kad V. Uspaskich galėjo skųsti jam paskirtą kardomąją priemonę, - Lietuvos teisėje yra įtvirtinta individualių, su rinkimais susijusių skundų nagrinėjimo Vyriausioje rinkimų komisijoje bei teismuose sistema, kurią pareiškėjas panaudojo. Teismas taip pat pastebėjo, kad V. Uspaskich, siekdamas išvengti baudžiamosio persekiojimo, politinės karjeros metu dangstėsi savo politine partija. Atsižvelgdamas į visus minėtus aspektus, Teismas nusprendė, kad šitoje situacijoje nebuvo jokių valstybės valdžios institucijų savavališkų veiksmų, kurie būtų galėję užkirsti pareiškėjui kelią veiksmingai įgyvendinti savo pasyviąją rinkimų teisę.

Liatukas prieš Lietuvą (Nr. 27376/11), 2017-01-24

Teismas nenustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimo byloje, kurioje pareiškėjas skundėsi, kad apeliacinės instancijos teismas priėmė jo padėtį bloginančią sprendimą, nors kita civilinės bylos šalis nepateikė apeliacinio skundo pagal civilinio proceso reikalavimus.

Įvertinęs bylos aplinkybes, Teismas nustatė, kad kitos bylos šalies (D. L.) apeliacinis skundas buvo paduotas nesilaikant vidaus proceso taisyklių ir iš esmės buvo perduotas Kauno apygardos teismui nagrinėti apeliacine tvarka per klaidą. Šiuo atžvilgiu Europos Žmogaus Teisių Teismas, remdamasis gausia savo praktika panašiose bylose (žr. *Scordino v. Italy (no. 1)* [GC], no. 36813/97, § 190, 2006-03-29), pabrėžė, kad Teismas nenagrinėja fakto ar teisės klaidų, kurias tariamai padarė nacionalinis teismas, nebent, ir tik ta apimtimi, kiek šios klaidos galėjo pažeisti Konvencijos saugomas teises ir laisves. Ankstesnėse bylose Teismas yra konstatavęs Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą, kai nacionaliniai teismai padarė „akivaizdžią vertinimo klaidą“ (žr. *Dulaurans v. France*, no. 34553/97, § 34, 2000-03-21), kai teismų sprendimai buvo laikyti „šturkščiau savavališkais“ (žr. *Khamidov v. Russia*, no. 72118/01, § 174, 2007-11-15), arba, kai tokiais sprendimais „atsisakyta vykdyti teisingumą“ (žr. *Anđelković v. Serbia*, no. 1401/08, § 27, 2013-04-09).

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad D. L. paduotas apeliacinis skundas sudarė pagrindą bylos nagrinėjimui apeliacine tvarka, kas lėmė tai, kad buvo priimtas pareiškėjo padėtį bloginantis sprendimas. Tačiau kartu Teismas pastebėjo, kad D. L. apeliacinis skundas buvo persiųstas pareiškėjui ir jis turėjo galimybę į jį pateikti atsiliepimus. Teismas pabrėžė, kad priešingai nei teigia pareiškėjas, nėra pagrindo konstatuoti, kad nebuvo laikomasi šalių lygiateisiškumo principo. Įvertinęs procesą kaip visumą, Teismas laikėsi nuomonės, kad nacionalinių teismų padaryta klaida nebuvo tokia reikšminga, kad paverstų procesą savavališku arba būtų atsisakyta vykdyti teisingumą. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teismas padarė išvadą, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis pažeista nebuvo.

Paulikas prieš Lietuvą (Nr. 57435/09), 2017-01-24

Teismas nenustatė Konvencijos pažeidimo byloje, kurioje pareiškėjas S. Paulikas, remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 bei 2 dalimis, skundėsi, kad dėl didelio žiniasklaidos dėmesio jam nebuvo užtikrinta teisė į teisingą teismą, be to, jis buvo įvardijamas „vaikų žudiku“ dar iki paskelbiant teismo nuosprendį, o bylą nagrinėję teismai buvo raginami jį nubausti, paskiriant įmanomai griežčiausią bausmę, taip pažeidžiant nekaltumo prezumpciją. Remdamasis Konvencijos 14 straipsniu (diskriminacijos uždraudimas), pareiškėjas taip pat skundėsi, kad nacionaliniams teismams sprendžiant dėl jo kaltės bei paskiriant bausmę buvo nepagrįstai diskriminuojamas dėl jo, kaip policijos pareigūno, statuso.

Dėl S. Pauliko didelio žiniasklaidos susidomėjimo byla Teismas nurodė, kad svarbu ne subjektyvus pareiškėjo įsitikinimas dėl žiniasklaidos poveikiu teismams, bet tai, ar jis laikytinas objektyviai pagrindžiamu. Veiksniai, į kuriuos atsižvelgtina vertinant žiniasklaidos poveikį, yra trys: 1) laikas, praėjęs nuo žiniasklaidos kampanijos pradžios iki teismo pradžios 2) ar publikacijos priskirtinos valdžios atstovams ar rengtos remiantis jų teikiama informacija 3) ar publikacijos įtakos teisėjus ir bylos baigtį. Teismas manė, kad nors tam tikri pasisakymai galėjo paveikti visuomenę manyti, jog S. Paulikas buvo kaltas, tačiau, byla buvo išnagrinėta 3 instancijų teismų priimant tinkamai motyvuotus sprendimus, bylą nagrinėjo profesionalūs teisėjai (o ne prisiekusiųjų teismas), kurių išsilavinimas ir patirtis leidžia jiems nepaisyti nederamos išorės įtakos. Teismas nurodė, kad šioje byloje nebuvo jokių įrodymų, kad bylą nagrinėję teisėjai buvo kaip nors paveikti žiniasklaidos publikacijų.

Vertindamas pareigūnų pasisakymus, Teismas atkreipė dėmesį, kad 6 straipsnio 2 dalis nedraudžia institucijų atstovams informuoti visuomenę apie vykdomus ikiteisminius tyrimus, bet reikalauja, kad tai būtų daroma diskretiškai, paisant pagarbos nekaltumo prezumpcijai. Dėl pareigūnų pasisakymų S. Pauliko bylos atžvilgiu, Teismas nurodė, kad tam tikrą susirūpinimą jam kėlė Respublikos Prezidento pranešime pavartoti žodžiai apie poreikį pateikti aiškius atsakymus ir priimti ryžtingus sprendimus dėl policijos pareigūnų padaromų nusikaltimų bei kritika dėl pareigūnams skiriamų palyginti švelnių bausmių, kadangi tokie pasisakymai galėtų būti suprantami

kaip išreiškiantys nuomonę, kokia bausmė turėtų būti skirta S. Paulikui, tokiu būdu išreikšti ir nuomonę dėl jo kaltės.

Vis tik Teismas nusprendė, kad nei Prezidentas, nei kiti politikai (tuometis vidaus reikalų ministras ir Generalinis komisaras) neteigė, jog S. Paulikas buvo kaltas, taip pat jų kalbose nebuvo konkrečių pasisakymų apie aplinkybes, kurios buvo esminės sprendžiant klausimą dėl pareiškėjo kaltės. Teismas atkreipė dėmesį, jog nors vidaus reikalų ministras ir Respublikos Prezidentas savo pasisakymuose nurodė, kad S. Paulikas sukėlė avariją, tuo metu tai buvo pripažinęs ir pats S. Paulikas, kadangi po įvykio kitą dieną jis pats atvyko į policiją ir prisipažino dalyvavęs autoįvykyje. Teismas vertindamas visų pareigūnų pasisakymus ypatingą dėmesį atkreipė į įvykio kontekstą, atskleidusį nebe pirmą tokio pobūdžio policijos pareigūno sukeltą incidentą ir esminį institucinės reformos poreikį. Šiame kontekste Teismas pažymėjo, kad vidaus reikalų ministro bei Generalinio komisaro atsistatydinimas negali būti laikomi deklaracija dėl S. Pauliko kaltės.

Nagrinėdamas pareiškėjo skundą, kad skiriant bausmę buvo nepagrįstai atsižvelgta į tai, jog jis buvo policijos pareigūnas, Teismas priminė, kad skundai dėl diskriminacijos pažeidimo yra nagrinėjami tik tuo atveju, kai jie yra susiję su kitomis teisėmis, įtvirtintomis Konvencijos materialiosiose nuostatose, nes Konvencijos 14 straipsnis nėra taikomas savarankiškai, o tik kartu su kitu Konvencijos straipsniu. Kadangi bausmės skyrimo klausimai nepatenka į Konvencijos taikymo sritį, todėl ši peticijos dalis paskelbta nepriimtina.

Šimaitienė prieš Lietuvą (Nr. 55056/10), 2017-02-21

Teismas nenustatė Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) ir Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimo byloje, kurioje pareiškėja skundėsi, kad buvo pažeista jos teisė į nuosavybę, atsižvelgiant į aplinkybę, jog jai nuosavybės teisių atkūrimo procese nebuvo sumokėta kompensacija už jos tėvui nuosavybės teise priklausiusius pastatus, kurie buvo privatizuoti kitų asmenų 1995 m. Pareiškėja taip pat remdamasi Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsniu ir Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi skundėsi bendra nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukme, įskaitant ir bylos nagrinėjimą nacionaliniuose teismuose.

Vertindamas pareiškėjos argumentus dėl per ilgo nuosavybės teisių atkūrimo proceso Teismas pirmiausiai atkreipė dėmesį į sudėtingus teisinius ir faktinius klausimus apimančią nuosavybės teisių atkūrimo procesą (žr. sprendimus byloje *Aleksa prieš Lietuvą* (Nr. 27576/05), § 86; *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* (Nr. 26892/05), § 58 ir kt.). Taip pat Teismas pabrėžė valdžios institucijų pareigą veikti laiku, tinkamai ir nuosekliai (žr. sprendimą *Paukštis prieš Lietuvą* (Nr. 17467/07), § 84; *Bayeler prieš Italiją* (Nr. 33202/96), §§ 110, 120). Teismas pažymėjo, kad skirtingai nei teigia pareiškėja, jos nuosavybės teisių atkūrimo procesas truko ne 25 metus, o apytiksliai 7 metus 4 mėnesius, skaičiuojant teisėtų lūkesčių dėl nuosavybės teisių atkūrimo susiformavimo momentą nuo 2003 m. spalio 9 d. – Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimo atkurti nuosavybės teises pareiškėjai – iki 2011 m. vasario 1 d., kai buvo perduotos nuosavybės teisės į vertybinius popierius pareiškėjos pasirinkta nuosavybės teisių atkūrimo forma. Teismas, įvertinęs bylos aplinkybes, nurodė, kad nuosavybės teisių atkūrimo trukmė didele dalimi buvo nulemta pačios pareiškėjos veiksmų, o valdžios institucijos ėmėsi būtinų veiksmų be nepagrįsto delsimo.

Vertindamas pareiškėjos argumentus dėl pareiškėjai nesumokėtos kompensacijos už jos tėvui nuosavybės teise priklausiusius pastatus, Teismas, remdamasis ir atitinkamais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimais, priminė, kad Lietuvoje įtvirtintas ribotos restitucijos principas, atkuriant nuosavybės teises (žr. taip pat sprendimą byloje *Paukštis prieš Lietuvą* (Nr. 17467/07), § 81), todėl pareiškėjos reikalavimas atlyginti jai pastatų rinkos kainą pareiškėjos nurodytu momentu Teismo pripažintas nepagrįstas, tokios teisės neįtvirtinus nacionalinėje teisėje ar administracinio teismo sprendimu pareiškėjos byloje. Teismas pabrėžė, kad pareiškėjai buvo sumokėta kompensacija vertybiniais popieriais 2011 m. – šio sprendimo pareiškėja

neginčijo. Atsižvelgęs į valstybėms suteikiamą vertinimo laisvę Konvencijos Pirmojo Protokolo Pirmojo straipsnio atžvilgiu, Lietuvos teismų ir paties Teismo praktiką susijusiose bylose, Teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjai nebuvo užkrauta per didelę našta. Teismas pažymėjo, kad nekonstatavus Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo, nelieka pagrindo tirti to paties klausimo Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies požiūriu.

Valančienė prieš Lietuvą (Nr. 2657/10), 2017-04-18

Teismas nenustatė Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimo byloje, kurioje pareiškėja skundėsi dėl valdžios institucijų parinkto nuosavybės teisių atkūrimo būdo – piniginės kompensacijos, taip pat dėl piniginės kompensacijos dydžio bei dėl nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmės. Peticijoje pareiškėja teigė, kad nuo 1991 m. iš pradžių jos vyras, po jo mirties – pati pareiškėja siekė natūra atkurti nuosavybės teises į jos vyro tėvui priklausiusį žemės sklypą. Pareiškėjos vyro, o vėliau – ir pareiškėjos pozicija dėl nuosavybės teisių atkūrimo būdo nebuvo nuosekli. Atsižvelgdama į tai 2008 m. Telšių apskrities viršininko administracija priėmė sprendimą ir atkūrė pareiškėjai nuosavybės teises į 3,08 ha žemės sklypą, atlyginant už šį žemės sklypą pinigais (vertė – 3 437 litai (apytiksliai 995 eurai)). Pareiškėja skundė šį Telšių apskrities viršininko administracijos sprendimą. Lietuvos teismai atmetė pareiškėjos skundą dėl apskrities viršininko administracijos sprendimo panaikinimo, taip pat atmesti ir pareiškėjos reikalavimai dėl turtinės ir neturtinės žalos priteisimo.

Šioje byloje Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio požiūriu Teismas vertino valdžios institucijų veiksmus, nulėmusius tai, kad pareiškėja negalėjo atkurti nuosavybės teisių natūra ar gauti lygiavertį žemės sklypą. Taip pat Teismas analizavo, ar pareiškėjos gauta kompensacija laikytina tinkama ir proporcinga. Be to, Teismas vertino, ar nebuvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis, atsižvelgiant į bendrą nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmę.

Dėl galimybės atkurti nuosavybės teises natūra ar neatlygintinai gauti lygiavertį žemės sklypą Teismas pripažino, kad Lietuvos valdžios institucijų sprendimas atkurti nuosavybės teises, sumokant pareiškėjai kompensaciją, o ne atkurti nuosavybės teises natūra buvo teisėtas ir juo buvo siekiama teisėto tikslo – apsaugoti kitų asmenų teises. Teismas pabrėžė plačią įstatymų leidėjo vertinimo laisvę, įgyvendinant socialinę ir ekonominę politiką, ypač atsižvelgiant į valstybės politinės, teisinės ir ekonominės struktūros pokyčius, nulemtus perėjimo iš totalitarinio režimo į demokratinę valdymo formą. Teismas sutiko su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo argumentais dėl galimybių atkurti pareiškėjai nuosavybės teises natūra nebuvimo. Be to, Teismas pažymėjo, kad nors nuosavybės teisių atkūrimo proceso metu pareiškėja turėjo galimybę atkurti nuosavybės teises, neatlygintinai gaudama lygiavertį žemės sklypą, šios nuosavybės teisių atkūrimo formos nebuvo įmanoma įgyvendinti dėl pačios pareiškėjos keliamų reikalavimų. Pasak Teismo, pareiškėjos veiksmai nulėmė, kad valdžios institucijoms neliko kitos išeities kaip priimti sprendimą atkurti nuosavybės teises, sumokant pareiškėjai piniginę kompensaciją.

Vertindamas pareiškėjos skundą dėl jai sumokėtos kompensacijos dydžio, Teismas dar kartą pabrėžė, kad jau ne vienoje byloje yra teikęs nuorodas į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nuostatas dėl galimybių sumokėti asmeniui teisingą kompensaciją už nuosavybę, kuri negali būti gražinta, kaip derančią su nuosavybės teisės apsaugos ir Lietuvoje įtvirtintos ribotos restitucijos principais. Teismas pabrėžė, kad pareiškėja neturėjo teisės gauti didesnės kompensacijos pagal nacionalinę teisę. Teismas pabrėžė plačią valstybių vertinimo laisvę, taikant Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį, išvystytą nacionalinių teismų praktiką ir paties Teismo argumentavimą ankstesnėse bylose prieš Lietuvą (*Paukštis prieš Lietuvą*, Nr. 17467/07, § 81), nustatydamas, kad piniginės kompensacijos dydžio aspektu taip pat nėra Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimo.

Vertindamas bendrą nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmę, Teismas pirmiausiai priminė esamą praktiką bylose prieš Lietuvą, pagal kurią, be kita ko, valdžios institucijos bendru interesu pagrįstais klausimais turi veikti laiku, tinkamai ir nuosekliai (*Paukštis prieš Lietuvą*, Nr.

17467/07, § 84). Pareiškėjos atveju Teismas, pripažindamas ilgą nuosavybės teisių atkūrimo trukmę, pažymėjo, kad pačios pareiškėjos veiksmai didele dalimi nulėmė užsitęsusi nuosavybės teisių atkūrimo procesą.

Lekavičienė prieš Lietuvą (Nr. 48427/09), 2017 06 27,

Jankauskas prieš Lietuvą (Nr. 2) (Nr. 50446/09), 2017 06 27

Teismas nenustatė Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privatų gyvenimą) pažeidimų dėl ribojimo nepriekaištingą reputaciją dėl ankstesnio teistumo praradusiems asmenims užsiimti advokato veikla.

Pareiškėja V. R. Lekavičienė buvo paprašiusi sustabdyti jos advokato įgaliojimus. Vėliau Lietuvos advokatų tarybos sprendimu buvo atsisakyta pripažinti ją advokate, be kita ko, dėl to, kad nebuvo pakankamo pagrindo laikyti ją nepriekaištingos reputacijos. Advokatų taryba nurodė, kad pareiškėja buvo teista už sukčiavimą bei dokumentų suklastojimą ir, įvertinus šių nusikalstamų veikų pobūdį ir apimtį (šios nusikalstamos veikos buvo susijusios su ankstesne jos, kaip advokatės, profesine veikla), negalėjo būti pripažinta nepriekaištingos reputacijos, taigi, neatitiko Advokatūros įstatyme numatytų reikalavimų. Pareiškėja Lietuvos teismuose siekė panaikinti minėtą Advokatų tarybos sprendimą, tačiau teismai laikėsi nuomonės, kad toks sprendimas buvo teisėtas ir pagrįstas, nes nepaisant to, jog pareiškėjos teistumas buvo išnykęs, tai savaime nereiškė, kad ji gali būti laikoma atgavusi nepriekaištingą reputaciją.

Pareiškėjas R. Jankauskas buvo įrašytas į advokatų padėjėjų sąrašą, tačiau, paaiškėjęs jo ankstesniam teistumui už kyšio priėmimą ir piktnaudžiavimą tarnyba (nusikaltimai padaryti pareiškėjui dirbant tardytoju), Advokatų garbės teismo sprendimu jam buvo skirta drausminė nuobauda – išbraukimas iš minėto sąrašo, nustačius, kad jis neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimo. Advokatų garbės teismas nurodė, kad pareiškėjo padarytų nusikaltimų pobūdis ir mastas nesuderinamas su advokato veiklos principais, o tai, jog teistumas išnykęs, savaime nereiškia, kad pareiškėjas atgavo nepriekaištingą reputaciją. Šį sprendimą pareiškėjas nesėkmingai ginčijo Lietuvos teismuose, be kita ko, teigdamas, kad teisės aktuose nebuvo nustatytas reikalavimas pretendentams į advokato padėjėjus informuoti apie išnykusį ar panaikintą teistumą.

Teismas nustatė, kad pareiškėjų išbraukimas iš advokatų padėjėjų ir neįtraukimas į praktikuojančių advokatų sąrašą prilygo įsikišimui į naudojimąsi teise į privataus gyvenimo gerbimą Konvencijos 8 straipsnio požiūriu, nes toks pašalinimas iš advokatūros galėjo turėti įtakos jų reputacijai ir profesiniams santykiams, tačiau Teismas nenustatė Konvencijos pažeidimo, nes pareiškėjų teisės buvo apribotos pagal įstatyme nustatytą tvarką siekiant teisėtų tikslų ir tokie apribojimai buvo būtini demokratinėje visuomenėje šių tikslų pasiekimui.

Pareiškėjai iš advokatūros buvo pašalinti remiantis tuo metu galiojusiu Advokatūros įstatymo ir Advokatų etikos kodekso nuostatomis siekiant užtikrinti kitų asmenų teises ir tinkamą teisingumo įgyvendinimą. Teismo požiūriu, advokatai užima ypatingą vietą teisingumo įgyvendinimo srityje ir dėl šio ypatingo vaidmens jiems yra taikytini tam tikri reikalavimai bei apribojimai, ypač kiek tai yra susiję su jų profesiniu elgesiu, kuris privalo būti diskretiškas, sąžiningas ir garbingas. Teismas atkreipė dėmesį, kad Lietuvos teisėje advokato profesijai buvo taikytini aukšti standartai. Pareiškėjų byloje priimti vidaus teismų sprendimai atitiko išvystytą praktiką, atsižvelgiant į tai, kad nusikaltimus pareiškėjai padarė atlikdami savo profesines pareigas teisingumo įgyvendinimo srityje. Jankausko atveju priimant sprendimą buvo atsižvelgta ne tik į nusikaltimo pobūdį, bet ir į tai, kad kreipdamasis į Lietuvos advokatūrą pareiškėjas nenurodė savo teistumo. Šiuo požiūriu Teismas pritarė Vyriausybės pozicijai, jog jis turėjo suvokti tokios informacijos pateikimo svarbą. Lekavičienės byloje Teismas nurodė, kad teistumo išnykimas nebūtinai reiškia, jog asmuo atgauna ir nepriekaištingą reputaciją, o pareiškėjos atveju nacionaliniai teismai manė, kad pareiškėjos kreipimosi metu buvo praėję per mažai laiko (4 metai). Kartu Teismas pastebėjo, kad tuo metu galioję reikalavimai prokurorams ir teisėjams buvo dar griežtesni. Galiausiai Teismas nurodė, kad nacionalinių teismų sprendimai neužkirto kelio pareiškėjams

ateityje kreiptis į Lietuvos advokatūrą dėl galimybės užsiimti advokato praktika. Kartu pažymėtina, jog EŽTT teigiamai įvertino Lietuvos teisinio reguliavimo pokyčius, pagal kuriuos teistumas už tyčinius nusikaltimus nebegalėjo užkirsti kelio galimybei atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimą.

Mardosai prieš Lietuvą (Nr. 42434/15), 2017-07-11

Teismas nenustatė Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) procesinių garantijų pažeidimo, įvertinęs tai, kad nepaisant baudžiamojo proceso dėl pareiškėjų naujagimės dukros mirties aplinkybių nutraukimo suėjus senaties terminams, pareiškėjai sėkmingai pasinaudojo gynybos priemonėmis civiline tvarka.

V. Mardosienei buvo dirbtinai skatinamas gimdymas Jurbarko ligoninėje, pareiškėjų dukra gimė atlikus cezario pjūvį, kai buvo pastebėta, kad vaiko tonusai yra labai silpni. Mergaitė buvo gaivinama ir skubiai išvežta į Kauno klinikas kur praėjus kelioms dienoms mirė. Pareiškėjai nacionaliniuose teismuose siekė įrodyti, kad jų naujagimė dukra mirė dėl pareiškėjos V. Mardosienės netinkamos priežiūros gimdymo metu ir netinkamos medicininės pagalbos gaivinant jų naujagimę dukrą. Strasbūro teismui pareiškėjai skundėsi dėl netinkamo jų dukros mirties aplinkybių tyrimo baudžiamojoje byloje. Pareiškėjams kreipusis į prokuratūrą, ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 229 straipsnį (tarnybos pareigų neatlikimas) dėl medikų veiksmų gimdymo metu buvo pradėtas, kaltinimai baudžiamojoje byloje buvo pareikšti gimdymą priėmusiai akušerei-ginekologei, tačiau ikiteisminis tyrimas net kelis kartus buvo nutraukiamas, nenustačius nusikaltimo požymių, ir vėl atnaujinamas, galiausiai baudžiamasis procesas buvo nutrauktas suėjus senaties terminams.

Konvencijos 2 straipsnis valstybes įpareigoja imtis tinkamų priemonių apsaugoti jos jurisdikcijoje esančių asmenų gyvybes, taip pat ir sveikatos apsaugos srityje. Todėl valstybės pozityvios pareigos reikalauja numatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį gydymo įstaigos, viešos ar privačios, būtų įpareigtos imtis tinkamų priemonių savo pacientų gyvybėms apsaugoti. Šios pozityvios pareigos taip pat reikalauja valstybes užtikrinti, kad pacientų mirties priežastys būtų veiksmingai nustatytos ir kalti asmenys būtų patraukiami atsakomybėn. Šios procesinės pareigos reikalauja ne rezultato, bet imtis tinkamų priemonių. Šiuo požiūriu svarbu paminėti, kad Teismas yra nurodęs, jog Konvencija nesuteikia teisės patraukti asmenis būtent baudžiamajon atsakomybėn. Specifinėje medicininio aplaidumo srityje procesinės pareigos gali būti įvykdomos, jei valstybės teisės sistema numato galimybę aukoms pasinaudoti civilinėmis teisinėmis gynybos priemonėmis atskirai, arba kartu su baudžiamosiomis priemonėmis, įgalinančiomis nustatyti medikų atsakomybę bei suteikti tinkamą žalos atlyginimą. Bylose, susijusiose su galimu medikų aplaidumu/neatsargumu procesinės garantijos reikalauja greito ir operatyvaus mirties aplinkybių tyrimo, siekiant užtikrinti veiksmingą prevenciją, greitas tyrimas tokiais atvejais yra svarbus visų medicininių paslaugų gavėjų saugumui.

Nagrinėdamas šią bylą pagal savo praktikoje išvystytus principus, Teismas pažymėjo, kad ikiteisminis tyrimas, trukęs 4 metus ir 9 mėnesius, tęsėsi per ilgai ir jo metu buvo keletas laikotarpių, kurių bendra trukmė buvo pusantrų metų, valstybės institucijos nieko nedarė, o likusį laiką tyrimas buvo atliekamas lėtai. Be to, Teismas priminė, kad tyrimo trukmės negali pateisinti dideli specialistų bei ekspertų darbo krūviai. Teismui ypatingą susirūpinimą sukėlė tai, kad teisėsaugos institucijos itin ilgai nepersiuntė ekspertams teismo nutarties dėl papildomos ekspertizės dėl ko užtruko tyrimas. Byla teismą pasiekė kai iki senaties termino buvo likę vos šiek tiek daugiau nei mėnuo, todėl, EŽTT manymu, baudžiamasis procesas dėl pareiškėjų naujagimės dukros mirties aplinkybių tyrimo negali būti laikomas veiksmingu Konvencijos 2 straipsnio požiūriu.

Tačiau šioje byloje nebuvo ginčo dėl to, kad pareiškėjų dukra mirė ne dėl tyčinių veiksmų, todėl dėl galimo medicininio aplaidumo Konvencijos požiūriu teisės į gyvybę procesinė apsauga galėjo būti užtikrinama nebūtinai vien tik įgyvendinant baudžiamąsias priemones, ją galėjo užtikrinti ir medikų civilinė atsakomybė. Dar bevykstant baudžiamajam procesui, pareiškėjai

pateikė civilinį ieškinį prieš Jurbarko ligoninę, kuri nacionaliniai teismai tenkino iš dalies. Pažymėtina, kad ikiteisminio tyrimo metu sprendimus nutraukti tyrimą iš esmės sąlygojo tai, kad ekspertai nenustatė tiesioginio priežastinio ryšio tarp medikų veiksmų bei pareiškėjų dukters mirties, kadangi tėvams atsisakius skrodimo nebuvo pakankamai medicininių duomenų. Tačiau civilinėje byloje nacionaliniai teismai nurodė, kad civilinei atsakomybei pakanka ir netiesioginio priežastinio ryšio, todėl ligoninės atsakomybė buvo nustatyta ir pareiškėjams buvo priteistas žalos atlyginimas. Kiekvienam iš pareiškėjų priteista po 40 000 Lt (atitinka 11 584,80 Eur) neturtinei žalai atlyginti bei po 2 580 Lt (atitinka 747,22 Eur) kapo sutvarkymo išlaidoms atlyginti, V. Mardosui taip pat buvo priteista 1 556,62 Lt (atitinka 450,54 Eur) negautoms pajamoms atlyginti. EŽTT manymu, šis žalos atlyginimo dydis yra suderinamas su Konvencijos standartais.

Atsižvelgdamas į civilinės teisės suteiktą teisės į gyvybę apsaugą nacionalinėje teisėje, Teismas nenustatė Konvencijos 2 straipsnio pažeidimo.

Pažymėtina, kad bylą nagrinėjusios 7 teisėjų kolegijos sprendimas nebuvo vienbalsis. Keli teisėjai pateikė atskirąją nuomonę. Teisėjų manymu, šioje byloje peticija turėjo būti paskelbta nepriimtina, kadangi civilinės teisės tvarka suteikus veiksmingą procesinę apsaugą pareiškėjai prarado „aukos“ statusą Konvencijos 34 straipsnio požiūriu. Teisėja I. Motoc papildomai savo atskirojoje nuomonėje nurodė, kad jos manymu, peticija turėjo būti pripažinta nepriimtina, o paskelbus peticiją priimtina, Teismas turėjo nustatyti Konvencijos 2 straipsnio pažeidimą, kadangi nacionaliniai teismai nagrinėjo tik materialų teisės į gyvybę aspektą ir visai nenagrinėjo procesinių teisės į gyvybę garantijų.

Bauras prieš Lietuvą (Nr. 56795/13), 2017-10-31

Teismas nustatė, kad nebuvo pažeista nekaltumo prezumpciją garantuojanti Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 2 dalis.

Pareiškėjas V. Bauras kreipėsi į Teismą, skųsdamasis, kad baudžiamojoje byloje, kurioje buvo teisiamas kitas asmuo (D. A.), pirmosios instancijos teismas nuosprendžio motyvuojamoje dalyje pasisakė dėl pareiškėjo kaltumo organizavus dviejų asmenų nužudymą. Jis teigia, kad tokia teismų išvada iš anksto nulėmė pareiškėjo atžvilgiu nagrinėtos baudžiamosios bylos baigtį nepaisant to, kad teisminiame procese dėl kito asmens V. Bauras turėjo liudytojo statusą ir todėl neturėjo galimybės gintis.

Pirmiausia, Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas ir kitas asmuo - D. A. buvo apkaltinti tos pačios nusikalstamos veikos padarymu - buvo įtarta, kad pareiškėjo nurodymu D. A. nužudė du asmenis. Todėl Teismas neturėjo pagrindo abejoti, kad D. A. baudžiamojoje byloje nustatyti faktai ir joje išdėstytos teisinės išvados buvo tiesiogiai susijusios su pareiškėjo baudžiamąja byla, kuri tuo metu buvo nagrinėjama. Teismas atkreipė dėmesį, kad vienas iš pagrindinių D. A. kaltę patvirtinančių įrodymų buvo jo laiškas, kuriame jis prisipažino dėl nužudymo ir apkaltino pareiškėją, kad jis jam davė nurodymą nužudyti. Atsižvelgiant į tai, Teismo nuomone, nacionaliniai teismai, nagrinėjantys D. A. bylą vargu ar galėjo neužsiminti apie tai, kad pareiškėjas buvo tariamai susijęs su nužudymu. Todėl Teismas turėjo įvertinti, ar buvo imtasi priemonių, siekiant užtikrinti, kad D. A. baudžiamojoje byloje priimti sprendimai nesutrukdytų teisingai išnagrinėti pareiškėjo baudžiamąją bylą.

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad D. A. baudžiamojoje byloje Vilniaus apygardos teismo 2011 m. birželio 20 d. priimtame nuosprendyje išsakyti kai kurie teiginiai buvo suformuluoti taip, kad galėjo būti suprasti kaip išankstinis pareiškėjo kaltės pripažinimas. Konkrečiai šiame nuosprendyje teismas nurodė, kad „[D. A.] laiške nurodytas teiginys, jog jis [D. A.] pagal asmens, kurio atžvilgiu tyrimas išskirtas į atskirą tyrimą, nurodymus nužudė [R. Ž.], kad visas pelnas eitų vienam minėtam asmeniui <...> vertintinas kaip atitinkantis tikrovę“. Teismas priminė savo praktiką, kurioje nurodyta, kad, tai, ar teiginys pažeidžia nekaltumo prezumpcijos principą, turi būti nustatyta atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kuriomis šis teiginys buvo pateiktas (žr. *Paulikas*

prieš Lietuvą, peticijos Nr. 57435/09, § 55, 2017 m. sausio 24 d.). Įvertinęs kontekstą, kuriame ginčijami teismų teiginiai buvo išsakyti, Teismas padarė išvadą, kad D. A. byloje teismai aiškiai nurodė, kad jie nesprenė pareiškėjo kaltės. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Vilniaus apygardos teismas nuosprendyje paminėjo pareiškėją kaip „asmenį, dėl kurio buvo pradėtas atskiras ikiteisminis tyrimas“, o Lietuvos apeliacinis teismas aiškiai nurodė, kad tik pareiškėjo atžvilgiu pradėtame ikiteisminiame tyrime gali būti nustatinėjama jo kaltė. Todėl Teismas buvo įtikintas, kad nacionaliniai teismai kiek įmanoma vengė sudaryti išpūdį, kad jie turi išankstinį nusistatymą dėl pareiškėjo kaltės.

Teismas pažymėjo, kad pagal nacionalinę teisę teismai byloje, kurioje nusikaltimo padarymu buvo kaltinamas D. A., sprendė tik dėl jo kaltės ir jokio kito teisinio poveikio už šios bylos ribų neturėjo. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad teismai, nagrinėję pareiškėjo baudžiamąją bylą, atliko naują visų įrodymų, įskaitant D. A. laiško, vertinimą, o pareiškėjas turėjo galimybę ginčyti jo turinio teisingumą. Be to, Lietuvos apeliacinis teismas atmetė kaip nepagrįstus prokuroro argumentus, kad teismų D. A. atžvilgiu išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje padarytomis išvadomis turėjo būti remiamasi ir pareiškėjo byloje. Todėl Teismas neturėjo pagrindo abejoti tuo, kad faktai, pripažinti įrodymais D. A. byloje pareiškėjo baudžiamajame procese buvo nereikšmingi, ką patvirtino vėlesnis pareiškėjo išteisinimas. Įvertinęs bylos aplinkybes, Teismas padarė išvadą, kad D. A. baudžiamojoje byloje priimti sprendimai nekaltumo prezumpcijos principo nepažeidė ir neužkirto kelio teisingam baudžiamosios bylos, kurioje nusikaltimo padarymu buvo kaltinamas pareiškėjas, nagrinėjimui. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teismas padarė išvadą, kad Konvencijos 6 straipsnio 2 dalis pažeista nebuvo.